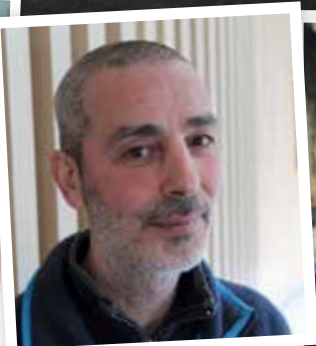

VIKAR

BAARD FIKSDAL

INNHold

06

Annelise Brun

Den beste følelsen i verden

22

Harald Hatlehol

For full maskin

36

Magnus Bechmann

Gjør eventyret mulig

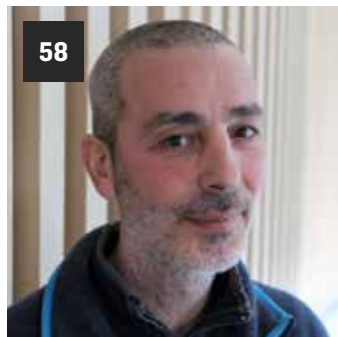
48

Tone Anette Bullard

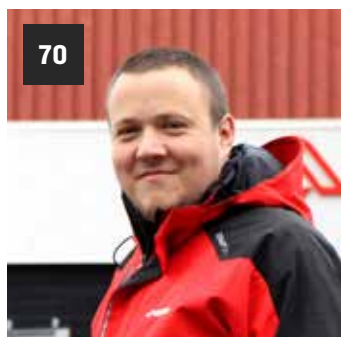
Da Amerika kollapset

58

Nadi Adatepe

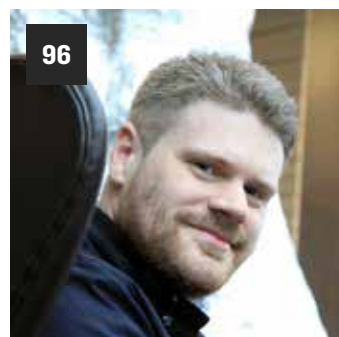
Når det ser som mørkest ut

Ronny Kaastad
Siste sjanse

Hanna Birgisdottir
Alltid sulten på mer

Lars Henning Voll Mathiassen
Åpner døra til karrieren

Lukasz Budny
Jeg ble en gutt som tålte mye

Hilde Haugsgjerd
Fra vikar til toppsjef

VIKAR

Baard Fiksdal

NHO Service er den nest største landsforeningen i NHO og består av bransjene • Bemanning • Renhold • Sikkerhet • Drift • Helse og Velferd • Arbeid og Inkludering. NHO Service organiserer 700 bedrifter med 4000 virksomheter og 54.5 mrd kroner i omsetning. Bedriftene sysselsetter 74.500. årsverk.

PUBLIKASJONEN ER UTGITT AV

NHO Service

Pb. 5473 Majorstuen

No – 0305 Oslo

Telefon: +47 23 08 86 50

www.nhoservice.no

www.facebook.com/nhoservice

Tekst og foto: Baard Fiksdal

Grafisk design: Mediamania

Trykk: Akershus Reklameteam

Ønsker du et eksemplar av denne boka?

Send oss en epost og vi sender til deg så lenge lageret rekker.

Epost: gry.tollefsen@nhoservice.no

FORORD

Det er en opplysning som først og fremst fikk oss til å ville lage denne boken. Hvert år er det 80.000 mennesker som får jobb gjennom bemanningsbransjen i Norge. 6 av 10 kommer fra arbeidsløshet eller studier. For alle som er interessert i "utenforskapet" er denne boken interessant lesning.

Det fins ikke noe viktigere enn jobb for å bli godt integrert i samfunnet. Det gjelder for innvandrere som for folk som er vokst opp her i landet. Bemanningsbransjen er en gylden sjanse for mange. Denne boken forteller om erfaringene.

Vi sendte ut en epost til alle vi kjenner i bransjen. Vi fikk inn forslag til over 150 historier. Vi valgte ut ti som viser litt av mangfoldet. Dette er mennesker fra 19 til 71 år, fra alle kanter av landet, som har én ting til felles. De har i en viktig periode av livet valgt å være vikar. Noen av dem har fortsatt i flere tiår. De har realisert drømmer. De har skapt det livet de ønsker seg.

For noen kom vikarjobben som en redning da det så som mørkest ut. Finanskrise, skilsmisse eller annen nedtur. Som vikar fikk de nye muligheter.

For de fleste vikarer er frihet og fleksibilitet viktig. Man bruker jobben til å skaffe gratis husvære og bra med penger halve året, for så å reise jorden rundt etterpå. En annen skulle egentlig vært pensjonist, men har fortsatt mye å gi. I stedet for å bli sparket ut av arbeidslivet, jobber han så mye han lyster.

Boken er signert Baard Fiksdal som til daglig er informasjonssjef i NHO Service. Han har tidligere skrevet bøkene "Kvinnelige gründere forteller" og "Ledere utenfra – slik møter innvandrere Norge". Alle utgitt av NHO Service. Ønsker du en gratis papirversjon av bøkene, send oss gjerne en epost.

God lesning!

A. Kalltun

DEN BESTE FØLELSEN I VERDEN

Det står en oppbevaringsboks i Drammen. Boksen er 1 x 1 x 3 meter og rommer det lille som sykepleier Annelise Brun (48) har lyst til å eie. Noen klær. Noen fotoalbum. Mange minner, men nesten ingen materielle verdier.

Annelise har ikke betalt husleie på 15 år. Hun har aldri følt behov for å kjøpe seg et hjem eller samle på eiendeler. Et vikarbyrå skaffer henne tak over hodet når damen er i Norge og jobber på ulike oppdrag. Resten av tiden reiser hun. Annelise er en av Norges aller ivrigste turister. 105 land har hun besøkt til nå.

– Det er dette alle spør meg om. Hvordan klarer du å leve uten hus, hjem, mann og barn,

spør de. Hvordan er det å leve slik du gjør? Jeg svarer at jeg fryder meg over livet og at jeg stort sett har det veldig bra. Jeg har en frihet som jeg nyter i fulle drag. Det er et enklere liv. Jeg liker det best slik. Ikke hus, hytte, båt og bil som krever vedlikehold. Jeg slipper å bekymre meg eller bruke masse tid og penger på ting. Veldig få sier at de kunne levd som meg. Den beste følelsen i verden er når flyet tar av fra Norge, og alt ligger åpent foran meg.

Den beste følelsen i verden er når flyet tar av fra Norge, og alt ligger åpent foran meg.

Vi treffer Annelise på Majorstua i Oslo. Hun bor for tiden i et kollektiv som så mange ganger før. Stadig nye mennesker. Nå er det to svensker og en fra Filippinene hun deler leilighet med. Hver sin hylle i kjøleskapet. Ett fellesrom på deling.

– Vi går ulike skift. Dette funker fint, sier hun.

– Jeg har vokst opp i et 300 kvadratmeter stort tyrolerhus i Hemnesberget i Nordland. Det kunne sikkert vært greit å ha slikt hjem nå også, men jeg har valgt det bort. De fleste sier at de ikke kunne gjort det samme, levd i koffert, i år etter år. Jeg er en veldig sosial person. Jeg liker ikke å bo alene. Jeg har prøvd. Det går ikke. Å bo i kollektiv er en bra løsning.

– Noen synes jeg er dum som ikke har investert i eiendom. Selvfølgelig burde jeg ha kjøpt noe da jeg kom til Oslo for første gang på slutten av 80-tallet. Men så fornuftig var jeg ikke. Dessuten er det fare for krakk i et overopphøyet boligmarked. Ingen vet hvor lurt det er å sitte med et lån til pipa og stor gjeld.

Annelise jobber nå gjennom byrået Vacant.

For øyeblikket har hun seks måneders oppdrag i et innsatsteam i Oslo kommune. Oppgaven er å utrede pasienter i bydel Østensjø. Pasientene skal ut av sykehus og får en vurdering av hva de trenger av oppfølging hjemme. Annelise er ferdig med oppdraget i oktober 2016 og setter seg da på flyet til Chile i Sør-Amerika. Dessuten vil hun utforske noen øyer i Karibia og tilbringe hele vinteren på de kanter.

De siste 15 årene har Annelise jobbet på over 150 arbeidsplasser over hele Norge. Oppdragene har hun fått fra Manpower, Adecco, Medisinsk Vikarbyrå og Vacant. Hun ble kåret til “Norges beste vikar” i 2012, i konkurranse med 430 nominerte. Konkurransen ble arrangert av Manpower. Premien ble en måned på Hawaii.

Stadig nye jobber. Stadig nye utfordringer. Nye mennesker. Nye erfaringer. Eventyret er en livsstil. Og et adrenalinkick.

– Jeg husker godt den gangen jeg skjønte at et sånt liv var mulig. Jeg trodde nesten ikke at det var sant. Jeg har prøvd å ha fast jobb og bosted tidligere. Det holdt i tre måneder.

Den beste følelsen i verden er når flyet tar av fra Norge, og alt ligger åpent foran meg.

Så fikk jeg kvelningsfølelser og måtte ut. Jeg er for rastløs til å være fast ansatt, sier supervikaren.

– Jeg har vært sykepleier i over 20 år, og kjenner helsevesenet tvers gjennom. Jeg har gjort det meste, fra sykehjem, hjemmesykepleie, sykehus, legevakt. Jeg har vært avdelingsleder med ansvar for 70 ansatte, og har vært hovedtillitsvalgt. Det er ikke så vanskelig å sette seg inn i nye jobber, forteller hun.

Vanligvis jobber Annelise rundt seks måneder og reiser resten av året. Årsinntekten ligger på rundt 400.000.

– Tidligere kunne jeg jobbe dobbeltskift, men det går ikke nå lenger, sier Annelise. Damen har en buffer med sparepenger som hun kan tære på.

– Det er min sikkerhet. Jeg er aldri blakk, sier hun.

De fleste mennesker har et øyeblikk eller en periode i livet som definerer hvem de er. Noe som former personligheten og gir livet retning. Etter gymnaset dro Annelise til Paris for å arve jobben som au pair etter en venninne.

– Jeg kom til verdens snilleste familie, fikk egen hybel og mye fritid. Jeg fikk venner fra hele verden og god tid til å få med meg alt som skjedde. Jeg satt så ofte jeg kunne på kafé eller møtte venner i trappa foran Sacré-Coeur på kveldene. Min amerikanske nabo, som jeg har besøkt flere ganger siden, kom fra San Diego. Jeg husker sterkt våre første oppdagelsesturer i Paris. Hun var vant til storbyer. Jeg kom fra en liten plass, men jeg var flink til å komme i kontakt med folk.

Hvor kommer nysgjerrigheten fra? Pågangsmotet? Selvtilliten?

Annelises far var snekker. Moren var tannlege. De mente at det ikke finnes noe en jente ikke kan klare like godt som en gutt. Det var ski, slalåm, vannski og alle slags aktiviteter; speideren, håndball, skolekorps, piano, håndarbeid, tegning og matlagning. Et stort øyeblikk var da Annelise oppdaget at hun kunne låne så mange bøker hun ville på biblioteket. Fantasien blomstret. Jenta skrev sitt eget krimhørespill på skolen.

Bare 15 år gammel flytter Annelise på

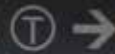

Retning sentrum
Direction city centre

Reiseinformasjon
Travel Information

Retning vest
Westbound

Jeg fødte en dødfødt gutt på overtid.

hybel. Det er gymnas, ansvar for eget liv, og en slik indre uro som alle oppdagelsesreisende har i seg.

– På fritiden haiket jeg rundt til alt som skjedde. Det var alltid noe på gang, noe å få med seg. Alltid var det kjekke gutter et eller annet sted. Konserter. Fester. Og uten mobil, internett og sosiale medier, var det besøk, besøk. Hele tiden, besøk.

Den unge jenta som dro til Paris fikk sjokk. Verden var råere og farligere enn noen kunne ane.

– Under studentdemonstrasjonen den høsten, sto min venninne og jeg plutselig foran store politistyrker. Det var tåregass overalt. Noen uker senere ble Paris også rammet av terror. Noen kastet en bombe inn på et kjøpesenter 50 meter fra der jeg bodde, og mange ble drept. Det var uvirkelig å se hvordan byen ble forvandlet til et krigsområde.

Mange år senere står Annelise i Oslo. Det er 22. juli 2011. Hun hører det verste smellet i moderne tid i Norge. Terroren som forandret oss alle.

– Dette viser med all tydelighet at kata-

En bøffel snuser rundt på utsiden av teltduken (vi var nær ved å få et kyss).

strofer kan skje hvor som helst i verden, sier hun rolig. Annelise har overlatt til sin yngre bror å være bekymret.

– Han er alltid litt bekymret for meg, selv om jeg i liten grad har vært rammet av kriminalitet eller ulykker. Jeg har blitt frastjålet ting, men det har skjedd på steder som Oslo, London og Praha, og ikke på det som man regner som skumle steder. Jeg har vært veldig heldig. Jeg er dessuten fornuftig og bor som regel på vandrerhjem, hvor man gjerne finner sammen med likesinnede og får felleskap. Og jeg gjør ikke idiotiske ting som å rave beruset rundt i mørke, farlige strøk.

Annelise gikk et år på reiselivslinjen på Treider. Dette var i 1988. Det var bankkrise, nedskjæringer og nedbemanninger. Jenta får jobb på Forlagssentralen, pakker bøker og kjører truck. Hun arbeider også i en matbutikk på Blindern og i en iskrembar i Arkaden på Karl Johan, tar forberedende på Universitetet, reiser på interrail og startet på den livslange samlingen av land og opplevelser. Uten å ha den minste peiling på

hva en sykepleier gjør begynner Annelise nå på Statens sykepleierhøyskole.

– Jeg valgte dette. Da var jeg bombesikker på å få jobb.

Fra den første jobben i hjemmesykepleien på Torshov i Oslo går veien via en brutt forlovelse til Tønsberg og en jobb på sykehjem. Hun blir tillitsvalgt og senere hovedtillitsvalgt for alle kollegene i hele kommunen. Snart er Annelise representant for alle forbundene i AF. På dagsorden står omorganisering av kommunedriften.

– Jeg var veldig ung. Yngst av alle. Jeg satt plutselig på rådhuset med garvede politikere og folk fra administrasjonen. Det var nesten bare menn. Jeg satt som representant for 13 forbund, alt fra leger, psykologer, advokater, lærere og sykepleiere. Det ble to år med hektisk møtevirksomhet og mange reiser, pluss opplæring som tillitsmann. Det var en krevende rolle jeg skulle fylle.

– Jeg syns alt dette ble for mye ansvar. Jeg hadde lyst til flykte tilbake til nord-Norge. Men jeg sto løpet ut. Da kommunens

omorganisering var klar, gikk jeg ut i svangerskapspermisjon. Jeg skulle bli mor. Da kom sjokket.

På overtid får Annelise en dødfødt gutt.

– Det var et stort barn. De siste dagene før jeg skulle føde var han veldig urolig i magen, og snurret seg trolig rundt på en livsfarlig måte. Obduksjonen ga ikke noe klart svar, men en sannsynlig forklaring er at han fikk navlestrengen rundt halsen og ble kvalt.

– Fikk du noen hjelp med sorgen?

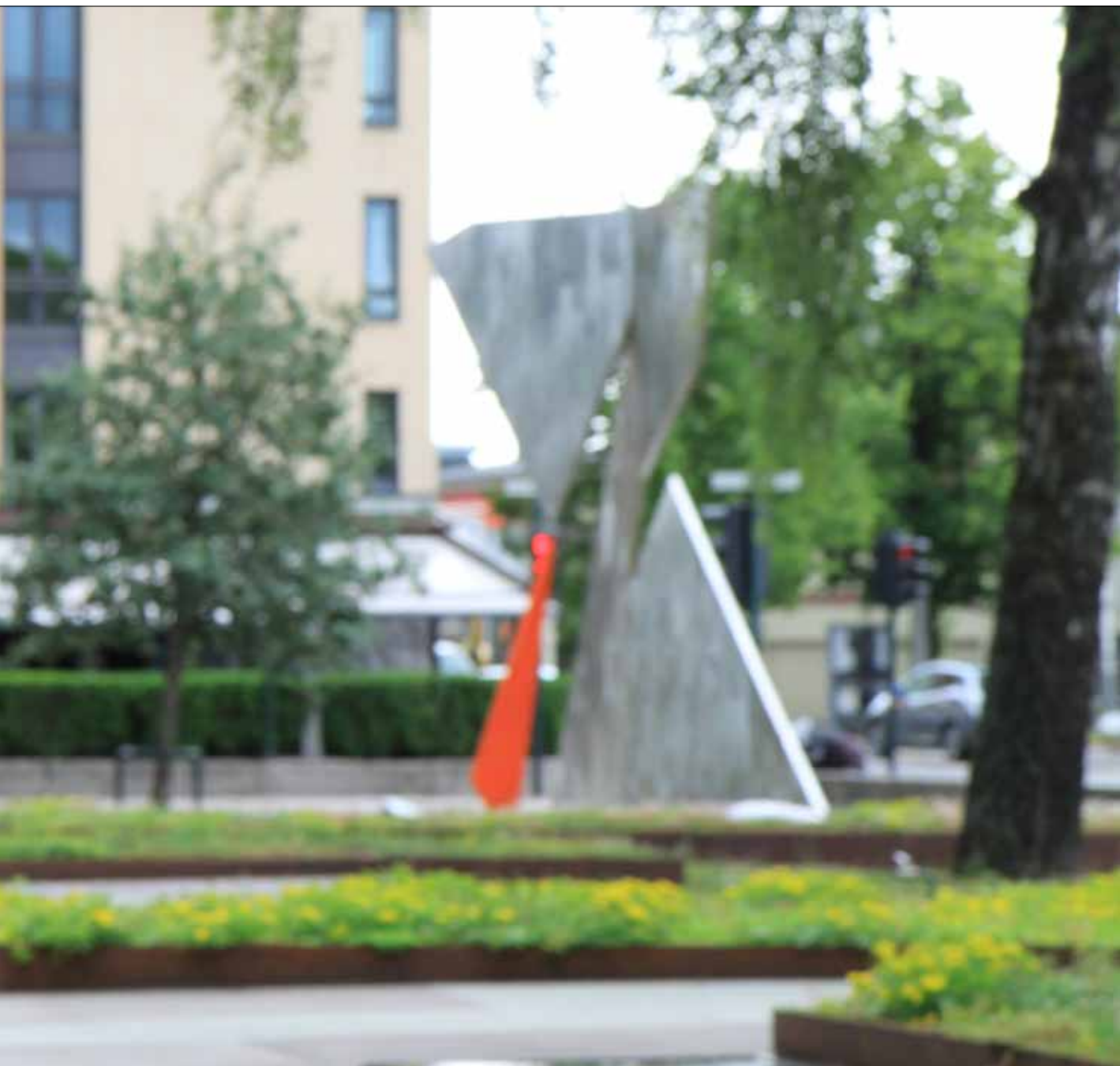
– Ja, det var psykolog, sosionom og annen hjelp.

– Er dette en del av forklaringen på at du reiser så mye?

– Det er mange som tror det, men jeg kan med hånden på hjertet si at det ikke er slik det henger sammen. Jeg reiste veldig mye før denne tragedien skjedde. Og så har jeg bare fortsatt å gjøre det jeg liker aller best. Jeg flykter ikke fra noe. Eller noen. Jeg har ingen mann og er blitt for gammel til å få barn. Livet ble slik. Det er helt greit. Verden er fortsatt veldig spennende. Jeg er glad i mennesker, opplevelser og finne nye steder. Sosiale medier har utvidet mine muligheter

2001 ble et av mine beste år. Jeg bodde på øy i 10 måneder med verdens beste jobb

for å holde kontakt med mange.

Etter tragedien får Annelise innvilget permisjon fra jobben og på slutten av denne rømmer hun til Australia i seks uker.

– Jeg kom tilbake til Norge og en tøff virkelighet. Det var krevende følelser, vinter, jobb og lite motivasjon. Jeg lette etter muligheter for å dra ned til Australia igjen. Jeg sluttet å jobbe fast. Jeg begynte å ta ekstravakter rundt om på sykehus, sykehjem og i hjemmesykepleien. Jeg hadde dårlig motivasjon, men som vikar kunne jeg i hvert fall styre livet mitt selv.

Annelise søker nå jobb som aktivitetsleder på en maritim leirskole på en øy i Oslofjorden. De fire andre søkerne er menn. Det er et krav at man skal kunne føre båt og takle en hel masse praktiske ting. Annelise kunne ikke føre en båt.

– Men jeg kan lære meg nye ting, raskt, sier Annelise. Hun får jobben. Nå snur livet. Til det bedre.

– 2001 ble et av mine beste år. Jeg bodde på øy i ti måneder med verdens beste jobb, fri på dagtid og båt til disposisjon, og hele

sommeren 2001 var været fantastisk. Slik jeg husker det.

Etterpå drar jenta til Afrika. Hun kjøper billett til Dar-Es-Salaam og booker retur fra Cape Town tre måneder senere. I mellom der ligger en safari i Serengeti (“beste opplevelse noensinne!”). Det er netter i telt. Ved Ngorongoro-krateret kommer en bøffel og snuser rundt på utsiden av teltduken (“vi var nær ved å få et kyss”). Naturen kommer tett på. Siden blir det luksus i Zanzibar, dykkeopplæring og mye mer. Det er buss ned til Malawi, og fly til Harare og Victoriafallene, Zimbabwe. Her var det en tre ukers tur med lokalkjente.

– Vi fikk helt unike opplevelser. Med våre amerikanske dollar kunne vi blant annet reise med lystyacht med kaptein, mat og drikke. Null problem. Etter alt dette var det en skikkelig nedtur å komme hjem til et Oslo, med våt vinter, sludd og grått, og der ingen sa hei på gaten, forteller hun.

– Etter dette har Afrika stått mitt hjerte nærmest og jeg har reist kontinentet på kryss og tvers, flere ganger. Her er folk som har lite

Etterhvert har jeg forstått at jeg må tenke mer på egen helse, og ikke drive rovdrift.

penger, men som byr på åpenhet og varme, som blir venner det er vanskelig å ta farvel med og som det er stort å komme tilbake til.

2000-tallet gir ny vekst og opptur i Norge. Vikarbransjen blomstrer og vokser. Annelise utnytter muligheten som åpner seg.

– Jeg ville jobbe meg gjennom hele Norge, en måned her og en måned der. Jeg ville se det meste av landet. Jeg oppdaget at bemanningsbedriftene tilbød høyere lønn enn det jeg hadde som fast ansatt. Tilleggene var høye og jeg fikk dessuten 200 kroner i diett penger hver dag jeg var borte fra hjemstedet. Vi levde herrens glade dager. På det verste jobbet jeg 90-100 timers uke uten at noen sa noe. Det var særlig svensker og jeg som jobbet doble vakter så lenge vi orket. Og etterpå lå verden klar og ventet. Jeg satt med verdenskartet foran meg og kunne velge og vrake. Det var helt fantastisk! Det er vanskelig å slutte når man har det så bra.

– *Du nærmer deg 50 år. Ikke mange sykepleier holder koken så lenge?*

– Det er svært få på min alder som jobber full tid. De fleste velger deltid. Folk forlater

også yrket. Dette er en stor utfordring for Norge. Uten bemanningsbransjen ville mange hatt problemer med å holde hjulene i gang. At jeg har valgt en på-og-av-modell gjør at jeg trolig kan stå i yrket til jeg blir riktig gammel. Jeg reiser ut og samler nye krefter. Jeg er for øvrig den eneste godt voksne norske kvinnen jeg vet om i bransjen som lever som vikar. De fleste er gjestearbeidere fra andre land.

– Som sykepleier opplever jeg tøffe tak, fysisk og psykisk. Det er ofte for mye som skal gjøres på altfor kort tid. En evig utilstrekkelighet. For lav bemanning. Høyere sykdomsfravær enn andre yrkesgrupper. I tillegg får nyutdannede for lav lønn sammenlignet med andre yrkesgrupper. Lønnen står ikke i forhold til ansvaret. Til tider kan man virkelig føle at man blir trakkett på. Et eksempel er politikere som mente at de ansatte kunne bruke mer enn hver tredje helg til å dekke opp sommeren fordi det var mangel i helgene. Det er sårende, når alle ens venner og familie nyter hver helg med fri, og man allerede

føler at man må forsake mye for jobben. Dette gjelder de som går i fast turnus. Selv jobber jeg ofte mye ubekvemt, men det er helt frivillig, og noe helt annet. Å jobbe på julaften gjør meg ingen ting. Tvert i mot. Jeg liker det godt.

– Jeg har sett det meste som er å se i helse-Norge. Jeg bodde for eksempel i Træna, der jeg bodde sammen med vikarlegen og var hans assistent, kjørte ambulansen for å levere mat i hjemmene, og hadde 24/7-bakvakt til mer avanserte sykehusposter. Utfordringene har vært utrolig spennende, lærerike og til tider veldig energikrevende. Men

så lenge man kunne stikke fra alt, og nyte livet på ferie, gikk det fint.

– I 2004 startet jeg opp eget firma som sykepleier. Jeg hadde en svensk kollega, som hadde fått nei til å starte opp i Sverige. Privat helse var kontroversielt i Norge. Jeg fikk mye oppmerksomhet. Blant annet en helside i Dagbladet som slo opp at noe nytt var på gang.

Det viste seg etter hvert at å drive firma ikke var noe for meg. Jeg ville ut på nye reiser.

– Etter hvert har jeg forstått at jeg må tenke mer på egen helse, og ikke drive rovdraft slik jeg har gjort til tider. Vikarbyråene har fått strengere regler å forholde seg til.

– Som de fleste sykepleiere er jeg stolt av yrket mitt og glad i jobben. Å være vikar er en treningssak. Så lenge man føler at man takler det viktigste i faget, er mye gjort med å være blid, høflig og så fort som mulig forstå kodene på arbeidssedet. Pasienter og medisin er jo det samme hvor man er. Hvordan behandlingen eller jobben skal utføres kan variere, så fleksibilitet og omstilling er alfa og omega.

– Det er et paradoks at jeg, som ikke fikk en karriere i reiselivsbransjen, endte opp med å reise mer enn noen andre. Jeg har dessuten mange andre paradokser. Jeg

Jeg mangler stedsans, roter med kart og orientering, blir lett bilsyk og reagerer sterkt på turbulens i fly.

mangler stedsans, roter med kart og orientering, blir lett bilsyk og reagerer sterkt på turbulens i fly. Men jeg kommer meg fram overalt. Jeg gjør jo det.

- *Hva er planen, et par år frem?*
- Kjøpe seilbåt, og dra fra sted til sted i Middelhavet. Hellas. Italia. Der omkring.
- *Så du skal begynne å eie en dyr ting?*
- Nja, det blir nok en billig seilbåt, da, tror jeg. Jeg må jo utnytte kompetansen fra den maritime leirskolen i 2001.
- Du som ikke har mann og barn, tenker du på hvem som skal besøke deg når du blir riktig gammel?

- Jeg har jobbet såpass mye på sykehjem og sett mange som har mann og barn uten at de får noe særlig besøk av den grunn.

- *Hva gjør du med din egen bestemor?*
- Jeg besøker henne så ofte jeg kan. Damen er over 90 år. Jeg har tatt henne med på tur til Paris. Jeg sender henne hyppige SMS-er med mobilen og hun svarer kjapt. Slik er besta med meg på tur. Det er ganske fint.

- *Savner du en kjæreste?*
- Det er nok plass til en mann i mitt liv. Men jeg leter ikke. Det får komme som komme vil.

BAKGRUNN

Annelise Brun (48) fra Hemnesberget i Nordland er utdannet sykepleier og har de siste 15 årene hatt 150 ulike arbeidsgivere formidlet gjennom Manpower, Adecco, Medisinsk Vikarbyrå og Vacant. Hun er kåret til Norges beste vikar. Ved å jobbe for bemanningsbedrifter har Annelise

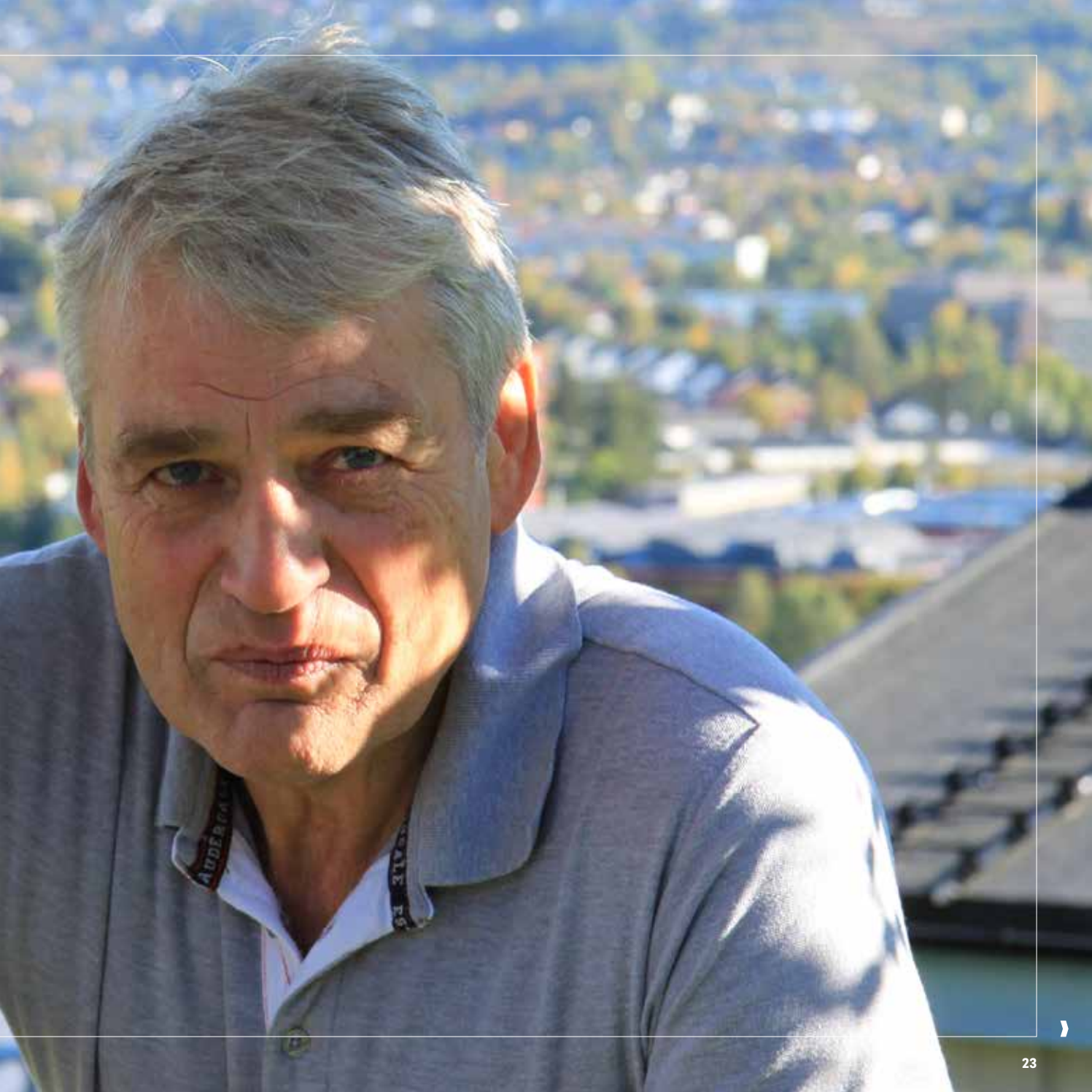
fått frihet og muligheter til å bli Norges ivrigste turist. Hun har besøkt 105 land. Til nå. Vacant har vært medlem av NHO Service siden 2012, mens Manpower og Adecco har vært medlem siden 2001.

FOR FULL MASKIN

Når du nærmer deg 70 år er det som regel takk og farvel i de fleste bedrifter. Har du lyst til å jobbe videre kan bemanningsbransjen være en god mulighet. Harald Hatlehol (71) fra Trondheim er et godt eksempel.

Han kommer rett fra sin årlige rypejakt sammen med en kompisgjeng i Meråker i Nord-Trøndelag. Det er høsten 2016. Turen har vært et blodslit.

– Jeg pleier å si at kommer du levende hjem fra den turen så vet du at alt er i orden med helsa, forteller Harald Hatlehol.

– Det er et tøft terreng å jakte i?

– Jeg blir svett bare jeg tenker på det. Noe av det hardeste er at vi må dra en båt, mot strømmen, opp ei elv, mellom to vann. Det er

en lang kilometer. Etter en tur som dette er jeg helt utslitt. Det er en god følelse.

Noen seniorer dumper ned i sofaen foran TV-en. Og der blir de sittende. For Harald er turer i bymarka en del av hverdagen. Det er aktivitet, som å bygge ny trapp i rekkehuset på Byåsen i Trondheim. Også er det jobben for Statkraft Varme på Tiller. Anlegget leverer fjernvarme til Trondheim og Klæbu. Harald jobber som vikar i en gruppe som heter teknisk service.

Kommer du levende hjem fra den turen så vet du at alt er i orden med helsa.

- Jeg har vært engasjert av TettPå! Bemanning siden 2009 og for et annet byrå tidligere. Å jobbe på Statkraft Varme er fantastisk. Det er veldig givende arbeid, mye frihet og ansvar. Det er mange i arbeidslivet som ikke vet å sette pris på det de har på jobben. Mange syter og klager. Jeg skjønner meg ikke på folk som blir pensjonister så fort de bare kan, som går av når de er 62 år, bare fordi det er adgang til det. Å være 62 år i dag er jo ingen alder. Ordningen med avtalefestet pensjon fra 62 år ble jo opprinnelig laget for sliterne. Det var de som hadde hatt de hardeste jobbene og derfor burde få gå av tidlig. Nå er det å gå av tidlig blitt hovedregel i Norge. Det syns jeg ikke noe særlig om. Hvis jeg sier dette høyt får jeg så øra flagrer, men jeg tror at denne holdningen kommer til å bli et stort problem for Norge. Hvis vi utdanner oss til vi er 30 år og så skal vi bare produsere til vi er 62 år, det regnestykket går ikke opp. Det blir for snaut for å skape de verdiene som skal sørge for at samfunnet fungerer godt. Før eller siden vil det bli nødvendig å legge

om kursen.

- Hvor mange år skal du holde på som vikar ?

- Det vet jeg ikke. Jeg kan jo bli syk i morgen, jeg.

- Men om du holder deg frisk?

- Jeg hadde vel en plan om å gi meg da jeg fylte 71 år, men så hadde jeg absolutt ikke lyst til å gi meg. Og nå vet jeg ikke hvor grensen går, sier Harald. Han har en ti år yngre kone som er i full jobb. At de begge er yrkesaktive gjør hverdagene lettere å trives i. Her er mye kraft og pågangsmot.

- Hadde du klart deg like bra uten lønna fra TettPå Bemanning?

- Ikke like bra. Disse pengene kommer i tillegg til pensjonen. Det gir mye frihet som jeg setter pris på. Jeg er blitt spurt om jeg vil jobbe andre steder enn på Tiller, men jeg takker nei. Jeg har ikke lyst til å flakke rundt fra arbeidsplass til arbeidsplass. Jeg vil være i det arbeidsmiljøet som jeg kjenner og som jeg trives i. At vikarbransjen gjør dette mulig for meg er supert. Vi har jo et arbeidsliv som nesten ikke ansetter 60-åring. Seniorer som

Du kan ikke bare gå hjem klokka fire og si at et problem får vente til neste dag

søker arbeid blir automatisk lagt til side, uansett hvor flinke og kompetente de måtte være. Dette er ille. Ingen tør å ansette seniorer av frykt for at de kan finne på å gå av med AFP som 62-åringer, sier Harald. Han har jobbet fra morgen til kveld. Hele livet.

– Hvor kommer arbeidslysten fra? Hvordan blir man slik Harald er blitt?

Vi skal til en tid der kroneisen fortsatt kostet én krone, og Harald må jobbe to timer for å ha råd til en is. Han tjener 50 øre timen da han som guttunge jobber på gårdene med å hesje høy eller gå med grev og hygge poteter for hånd. Oppveksten er på Harøy i Sandøy kommune. Øya ligger ytterst i havgapet, vest for Molde og nord for Ålesund. Faren er hvalfanger og fisker. Mor er sjefen hjemme som tar seg av Harald og to søstre. Harald drar ofte på sjøen, fisker og setter teiner etter hummer og krabbe. Det er få plikter og mange gleder.

Silda. Den er viktigste kilde til liv og virke langs kysten i Norge gjennom flere hundre år. Men en dag er de gode tidene over. Den

dagen er Harald ute for å dra garn. Dette er på slutten av 50-tallet. Gutten om bord i båten Bruningen av Harøy er 15-16 år gammel. Mannskapet har satt over hundre garn. Nå skal de opp av havet.

– Vi sto hele natta og dro garn. Det var dårlig vær. Det var et blodslit. Vi fikk knapt ei eneste sild, forteller Harald.

Bruningen går aldri ut på sildefisket igjen. Det kommersielle sildefisket i Norge tar en pause som varer i flere tiår til bestanden sakte bygger seg opp igjen frem mot 1980-tallet.

– Hva slags båt var Bruningen?

– Båten hadde en semidiesel. Det vil si at motoren har et tenneglødelement som antenner drivstoffet. Skipperen lot meg bli med ned i maskinrommet, starte og stoppe motoren. Slå pumper av og på. Slike ting. Dette interesserte meg.

Etter framhaldsskolen drar Harald på trålfiske i Finnmark, på en ferskfisktråler som leverer i Båtsfjord.

– Jeg jobber på dekk, sløyer fisk, legger i kasser, har på is. Det er hard jobbing i to-tre

Vi nærmest svømte i tobakk

dager. Så, inn å levere fangsten. Ut igjen. Det var knallhardt.

– *Hva skjer videre?*

– Min far var sjømann. Mange av kompisene mine ville til sjøs. Norge hadde verdens flotteste handelsflåte. Det var virkelig verdens beste. Jeg så bare én vei. Ut.

Harald reiser til Sørlandet og går seks måneder på Risøya skole mellom Tvedestrand og Risør, på maskinlinjen for sjøfolk., Det er en kristen skole. Uskyldig ungdom. Sorgløse dager.

Overgangen kunne ikke vært større. Flyet går fra Fornebu til Palermo på Sicilia i Italia. Her venter en oljetanker som Harald skal mønstre på. Gutten er 18 år.

Båten er en svinesti. Natten før er det fyllefest. Mannskapet har tatt den helt ut. Nå har de mønstret av.

– Vi måtte vaske og rydde opp. Det var en utrivelig start. En båt som skal ut, må alltid klargjøres, men her var det i overkant mye å ta fatt i, sier Harald. Foran ham ligger halvannet år med jobb på sjøen.

Vi sto hele natta og dro 100 garn. Ikke ei sild

- Vi hadde en slavekontrakt som sa at vi bare kunne mønstre av når båten var innom i nord-Europa, og det var den båten nesten aldri. Det var mange som slet om bord. Når du er 18-19 år, skal være borte fra hjemplassen, kanskje i flere år, og har tilgang på alt mulig, så er det tøft for mange. Det var mange stakkarer som ikke klarte seg særlig bra. Mange drakk mer enn de hadde godt av. Det var depresjoner. Skilsmisser.

- *Det var billig sprit og sigaretter i store mengder. Hvordan taklet du det?*

- Det er et under at jeg ikke begynte å røyke. Vi nærmest svømte i tobakk, som var nesten gratis. Vi spilte poker om sigarettene. Alle røykte jo den gangen. Nesten alle.

- *Men ikke du?*

- Jeg likte ikke smaken. Og nå kan jeg ikke fordra lukta. Røykere skulle bare visst hvor ille de stinker, sier Harald.

- Jeg har ikke forandret meg noe særlig siden jeg var ung. Jeg har de samme holdningene og synes det er viktig å oppføre seg ordentlig. Være høflig. Vise folk respekt.

Jeg hadde ikke spesielt strenge foreldre. Jeg vet ikke hvor min moral kommer fra. Det er bare sånn jeg er.

Oljetankeren het Texaco North Amerika og gikk med olje, for det meste fra Karibia, Trinidad og til byer i Nord-Amerika.

- *Hadde du en drøm om å oppleve berømte byer som New York?*

- Dagene om bord var lange, harde og monotone. Jeg jobbet som smører i maskinen. Når vi kom til en by ble vi gjerne liggende ved en lastebøye eller anlegg, langt unna noe som var verdt å se eller oppleve. Men "Velferden" arrangerte mye, blant annet besøk til FN-bygningen i New York. Sjømannskirkene var også viktige. Jeg har spist en del vafler med brunost, med stor glede, kan du si.

- *Fotball er viktig?*

- Mange av båtene hadde egne fotballag og det ble spilt serie. Jeg trente hver dag om bord. Vi bodde bak i båten, mens det foran var noe som het stormbrua. Den var 100-150 meter lang. Jeg løp frem og tilbake som trening og var i veldig god form. Når båten var i havn

spilte vi kamp. Jeg var høyreback. Nå kaller de det vel ikke høyre- eller venstreback lenger. Ikke snakker de om indreløper, ytreløper eller senterhalf, heller. Det er bare surr i dagens fotball, smiler Harald. Han er fortsatt fotballinteressert og bor ikke så langt fra Lerkendal, Rosenborgs hjemmebane. Noen gleder varer hele livet. Om man har vilje til det.

Etteroljefartengår Harald på maskinlinjen på Statens Fiskerfagskole og reiser ut på ny. Så i 1963 går han Maskinistskolen

i Trondheim og tar 1. og 2. maskinist-utdannelse, mens han i 1971 tar Statens Frysemaskinistskole. I 1972 går Harald ned landgangen for siste gang.

– Husker du når sjømannsyrrket begynte å forsvinne i Norge?

– Jeg tror det skjedde for alvor på 90-tallet, da filippinske og andre tok over det meste, men da hadde jeg for lengst gått i land for godt. Jeg husker tegnene til forandring, hvordan båtene skulle bli stadig mer automatiserte og reduserte behovet for

mannskap. Jeg husker vi en gang så en båt som så helt jævlig ut, og da sa jeg at det må være en av disse automatiserte. Det skulle knapt være folk i maskinen. I min tid gikk vi vakter i maskinen, for eksempel hadde jeg vakt fra 08:00 til 12:00 og 20:00 til 24:00.

– Du ble frysemaskinist. Hvorfor det?

– Vi hadde air condition om bord og det fikk meg til å interessere meg for kjøleteknikk. Også skulle jeg finne ut av livet på landjorda, stifte familie. Jeg jobbet ved to forskjellige firmaer før jeg kom til Frionor Fabrikker på Brattøra i Trondheim. Det anlegget produserte fiskepinner og andre frosne produkter. Min jobb var å gjøre det kaldt der det skulle være kaldt. Det var et gigantisk anlegg, med 15 tonn ammoniakk i systemet. Det er det største anlegget jeg har hatt ansvar for. Det var veldig interessant arbeid. I 1996 kjøpte Røkke-eide Norway Seafood fabrikken. I 2000 solgte de fabrikken til Findus, som kjøpte Norway Seafood for å legge ned en konkurrent.

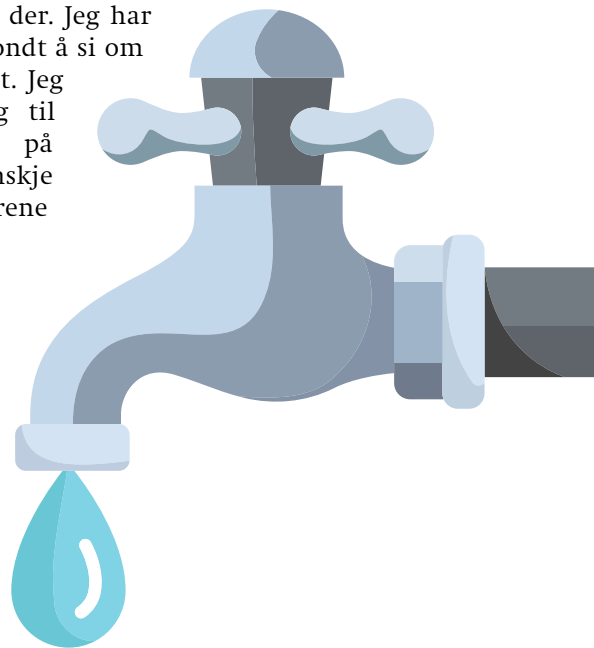
– Jeg liker prosessindustri. Det er meget krevende og givende. Det er ikke noe slingringsmonn. Stopp i produksjonen kan få meget store konsekvenser. Her kan ingen sove i timen. Alt skal virke. Du kan ikke bare gå hjem klokka fire og si at et problem får vente til neste dag. Det er bare å trå til og stå på. Jeg har likt å utvikle meg i faget. Jeg liker å lære nye ting.

– Jeg jobbet på Tiller hver dag frem til 2015, da kom det inn en ungdom som het Martin. Jeg syntes han var så flink og kjekk, så da sa jeg at nå gir jeg meg. Nå kan Martin få lov til å overta.

– Men du sluttet ikke helt?

– Nei, jeg trappet ned. I praksis vil det si at jeg jobber når jeg blir tilkalt. Det er noen kolleger som ikke skjønner at jeg gidder å holde på. Det er mange som har lyst til å bli pensjonist så fort som mulig, men jeg forstår ikke det. Den arbeidsplassen på Tiller, det er ikke en arbeidsplass i verden hvor de har det så fint som der. Jeg har ikke mye vondt å si om det arbeidet. Jeg gleder meg til å komme på jobben, kanskje terge karene litt.

– Jeg trives i TettPå!

Bemanning. Det er en veldig bra virksomhet som tar godt vare på oss vikarer. De er våkne for alt vi trenger, fra arbeidstøy til oppfølging av praktisk art. Det er sommerfester og andre goder. Når det gjelder lønn, så har bemanningsdirektivet bidratt til at vikarer får de samme betingelser som de som de jobber sammen med. Hvis man vil ha et yrkesliv etter fylte 70 år, vil jeg absolutt anbefale bemanningsbransjen.

– *Du virker veldig fornøyd med livet?*

– Hva skal jeg si? Det har vært oppturer og det har vært nedturer. Jeg ble skilt fra min første kone. Det var ikke noe moro. Jeg har fått tre flotte barn som klarer seg fint, uten gode råd fra meg. Jeg har god helse. Hva mer kan man ønske seg?

BAKGRUNN

Harald Hatlehol (født 03.11.44) vokste opp på Harøy i Sandøy kommune ytterst i havgapet i Romsdal sammen med to søsken. Far var hvalfanger og mor hjemmeværende. Harald har jobbet som fisker og sjømann, gått Statens Fiskerfagskole og Maskinistskolen i Trondheim. Harald har utdanning som frysemaskinist og har blant annet jobbet for Frionor Fabrikker. Gjennom TettPå! Bemanning AS i Trondheim har Hatlehol jobbet som vikar siden 2009 ved Statkraft Varme på Tiller. Siden 2015 har han trappet ned og jobber ved tilkalling.

TettPå! Bemanning ble etablert i 2007 i Trondheim. Selskapet er blitt Gasselbedrift tre år på rad. TettPå! Bemanning har de siste årene hatt en omsetning på mellom 24 og 34 millioner kroner og hadde i 2016 rundt 70 vikarer i sving. Satsingsområder er bygg og anlegg, lager, produksjon, mekanisk, konstruksjon, administrasjon, samt en del forskjellige teknisk relaterte jobber.

TettPå! Bemanning har vært medlem av NHO Service siden 2009.

GJØR EVENTYRET MULIG

Drømmen er å bli en etablert popartist. Skal Magnus Bechmann komme dit, trenger han en arbeidsgiver som gjør eventyret mulig.

20 år gammel står Magnus Bechmann i kanten av det voksne livet med en plan. Den skal komme til å koste mye tid, svette og penger. Sikkert også skuffelser. Men akkurat nå skinner sola. Det er høst 2016 og Magnus er bredfylt av energi og pågangsmot. Gutten har nylig fått jobb gjennom Adecco.

– Det er min første jobb. Jeg er vikar i forskjellige barnehager i Bærum. Dette er gull. Jeg får grei lønn og kan jobbe fleksibelt.

Det vil si at jeg kan ta oppdrag når det passer og kan si nei når det ikke passer. Planen er å gi ut min første EP. Det koster flekk, for å si det forsiktig. Hvis alt går som vi håper, skal jeg og bandet mitt ut på en liten turne til Trondheim, Volda, Stavanger, Bergen og Oslo i starten av 2017.

Vi skal straks komme tilbake til prosjektet “Magnus Bechmann”. Vi skal dvele ved hvordan det føles å være veldig ung og bli oppringt på skolen av et plateselskap, gi ut

Vi løp etter korpset. Det var en magnet.

sine første singler og ligge 15 uker på NRK P3-spillelister. Det skal handle om å bli kjent og få lyttere, stå på scenen med flere hundre i mennesker i salen på festivalen by:Larm i Oslo og vite at nå, Nå, er det meg de er kommet for å høre.

Det hele startet med de første taktene av kjenningsmelodien til Olsenbanden. Magnus er tre år gammel. Morfar er jazzpianist. Han slår akkordene på pianoet i stua. Det er sommerferie og mange gleder på Korsør i Danmark. Magnus er sammen med sine to søsken. Det står et flygel og en kontrabass i stua. Morfar lar ungene leke med et rasleegg og slå på treblokker. Slike ting. Morfar spiller i jazzband og tar med barna på konserter. Musikken blir podet inn i Magnus. Veldig tidlig.

Musikk satt i system. Det er hva Magnus kaller det å spille i korps. Han gikk der i ni år. Ni fantastiske år. Magnus og en trompet på Grav skole i Bærum. De var mange venner som begynte samtidig. Korps var kult.

– Jeg husker godt, da jeg var veldig liten og korpset marsjerte forbi i gata, hvordan vi løp ut. Ivrige. Vi løp etter korpset. Det var

en magnet. Jeg tror ikke jeg hadde valgt å gå musikklinja på videregående skole, hvis jeg ikke hadde gått i korps.

I femteklasse er Magnus med å starte band. De er fem kompisar som danner “The Laughing Goblins”. Magnus er ti år gammel. Han har stått med litt for lite penger og mye nerver i en musikkforretning på Bekkestua for å kjøpe sin første bassgitar, pluss forsterker. Nå vil han dra de tøffeste riffene av Led Zeppelin.

– Jeg tror de i butikken ble litt sjarmert av hvor ivrig jeg var, så jeg fikk rabatt og kunne kjøpe drømmegitaren for 3000 kroner. Det var stort. Vi øvde i stua hjemme hos oss på Jar. Broren min hadde fått låne trommer gjennom korpset.

– Det ble mye støy?

– Dette var i stedet for skolefritidsordning (SFO). Vi løp hjem for å spille, kjørte på, mens vi hadde huset for oss selv, før resten av familien kom hjem.

Magnus smiler med hele ansiktet. Det glimter i øynene, der inne, under en sky av hår.

Musikk gjør noe med deg. Du får selvtillit.

- Jeg husker veldig godt den første følelsen av å beherske bassgitaren, å kunne dra "Another One Bites the Dust" av Queen. Musikk gjør noe med deg. Du får selvtillit. Jeg fikk lyst til å bli bedre på bassgitar. Mye bedre. Men samtidig ble jeg dårligere til å øve på trompeten i korpset. Band var det kuleste man kunne drive med. Så da drev jeg med det.

- *Hva var den første ildprøven?*

- Svære greier. Stemningen sto i taket. I lille gymnsalen på Grav skole. 25 barn hørte på. Hele klassen, faktisk. Og deres foreldre. Sommeravslutning. Vi spilte Beatles og en låt vi hadde skrevet selv. Jeg var høyt oppe.

Noen år senere. Magnus har begynt på ungdomsskolen. Han går i lærjakke med nagler og har pønkefrisyre. Magnus har skinn-armbånd rundt håndleddene, riktignok bare i en kort periode, men likevel.

- Jeg startet et nytt band i niende klasse på ungdomsskolen som het "Faddamakkaz", et humorband med mange tullelåter og sterk avhengighet av nødrimordboka, forteller Magnus. Det må nevnes at Faddammakkaz

vinner "Talentiaden" på Bekkestua skole i 2011. Magnus begynner deretter på musikklinja på Rud Videregående. Gjennom skoleprosjekter spiller han på Musikkflekken i Sandvika og på Bærum Kulturhus. Tanken på å kunne leve av musikk skyter fart. Å lage egne låter blir stadig viktigere.

- Katalogen min består nå av 7-8 låter som jeg er veldig stolt av. Også har jeg svært mange som jeg ikke er stolt av.

Det er tett opp til avsluttende eksamen på hovedinstrumentet elbass på Rud Videregående, våren 2015. Plateselskapet ringer til Magnus og forteller at hans singel "Keep On Playing Nice" er lagt inn på spillelista til NRK P3. Det er et gjennombrudd for prosjektet "Magnus Bechmann". Låta blir liggende inne i 15 uker. Det er vanskelig å bli i bedre humør enn det Magnus er nå.

- *Du har satt deg høye mål?*

- Jeg vet at livet som musiker er krevende. Nåløyet er meget trangt. Det er flere band og musikere i Norge enn noen gang før. Jeg har beina på jorda.

Systemet fungerer slik at plateselskapene

Å ikke ha en plan B ville vært galskap

sender inn forslag til alle radiostasjonene, som møtes for å velge og vrake. Dessuten gjør de musikken tilgjengelig på nettet og selger musikk, gjerne til 12 kroner pr låt gjennom tjenester som iTunes. Litt penger blir det også av avgifter fra Tono. Konserter er viktigste inntektskilde. Men å leve av musikk er meget vanskelig. Det er her bemanningsbransjen blir viktig for mange.

- De ringer, gjerne på kort varsel, og jeg rykker ut. Foreløpig har jeg vært i tre forskjellige barnehager. Det kan bli bare én dag av gangen eller en hel uke. Det går fint.

- *Har du en plan B, hvis musikklivet ikke går bra?*

- Å ikke ha en plan B ville vært galskap. Jeg vil trenge mer utdanning, flere ben å stå på. Kanskje ender jeg i et mer alminnelig yrkesliv. Jeg vet ikke helt ennå. Jeg kunne tenkt meg å studere i Trondheim eller Bergen. Vi får se. Jeg vil gjerne jobbe med mennesker. Omsorgsykker er interessante.

- *Da passer det godt å være vikar i barnehage?*

- Jeg liker å jobbe med unger. Du får umiddelbar respons på det meste. Det hender

Det ga meg virkelig et stort adrenalinkick.

at jeg også spiller gitar for barna. Det er fint å kunne veksle mellom to verdener. Å bare drive med musikk hele dagen hadde blitt for mye for meg.

– Du spiller indiepop eller «independent pop», som det heter. Hvorfor det?

– Jeg spiller den musikken jeg liker best selv. Drivkraften er å ha det gøy, underholde og la andre finne glede. Kanskje kan de også kjenne seg igjen i noen av tekstene mine.

– Hvordan tror du vennene dine vil beskrive deg?

– Jeg tror de anser meg som en kreativ og trivelig fyr som har mye å gi.

– Din eldre bror er viktig for deg?

– Ja, han hjelper meg mye, gir musikalske råd og innspill. “Du skal ikke bytte ut det partiet der med dette da?”. Han sier slike ting. Det er veldig deilig å ha en god bror. Dessuten har mine foreldre i alle år vært et transport- og motivasjonsbyrå som aldri står stille. Uten dem er jeg ingen ting. Tror jeg, da. Å ha en familie som er opptatt av musikk, anbefales på det varmeste.

Hvert år er det over tusen band som søker

om å få delta på by:Larm, en av landets største festivaler, og blant de viktigste i sitt slag i Norden. I 2015 spilte rundt 150 band/artister fordelt på 400 konserter i Oslo. I 2016 var det 180 band som kom gjennom nåløyet. Et av dem var bandet Magnus Bechmann. Det

ble to konserter på Verkstedet Bar & Scene og på Café Mono.

– Det var kjempekult! Når du klemmer 200 folk inn i et forholdsvis lite lokale, så blir det full trøkk. Det ga meg virkelig et stort adrenalinkick.

– *Du vil tilbake til den følelsen?*

– Det er det jeg vil.

BAKGRUNN

Magnus Bechmann (20) er vokst opp på Jar i Bærum, yngst av tre søsken, med mor som er siviløkonom og far som er sivilingeniør. Målet er å bli profesjonell musiker. Bechmann har gått musikklinja på Rud videregående skole (2012-15) med elbassgitar som hovedinstrument. Han har også gått Jazzlinja på Toneheim Folkehøgskole (2015 – 2016). I 2016 ga Bechmann ut singelen "Running Off" på Brilliance Records, og i 2015 singelen "Keep On Playing Nice" på Diamond Club. Bechmann lå 15 uker på NRK P3-spillelister med låta "Keep On Playing Nice" i 2015. Et høydepunkt er Bechmanns konserter under festivalen by: Larm i Oslo i mars 2016. EP kom i starten av 2017. Rosende omtale i blant annet The Guardian.

Parallelt med musikken jobber Bechmann som vikar i ulike barnehager på oppdrag for Adecco.

Adecco er et sveitsisk bemanningsselskap med 6.000 kontorer i mer enn 60 land. I Norge har Adecco kontorer over hele landet, 400 ansatte, 3,3 milliarder kroner i årlig omsetning og gir arbeid til 5.000 medarbeidere hver dag. Adecco har vært medlem av NHO Service siden 2001.

DA AMERIKA KOLLAPSET

California 2007-08, finanskrise: Hele nabolag ble avfolket. Gate opp og gate ned med tomme hus. Skilt på plenen varslet tvangsauksjon. På den andre siden av elva bodde eierne i telt.

– Det var hjerterått og grusomt å være vitne til, sier Tone Anette Bullard (54). Hun skal selv komme til å tape alt.

flere hundre år har Amerika vært viktig for folk som ville emigrere for å kunne være seg selv og få en ny sjanse. Det er fortsatt slik. Tone Anette Bullard har hatt et langt liv i pinsebevegelsen. Da hun ble skilt i 2000 var reaksjonene sterke. Tone flyttet til California i 2003. Her satset hun alt. Og tapte.

Vi skal komme tilbake til USA. Men først trenger vi en omvei til Nøtterøy på 1970-tallet. Tone er 15 år. Hun står opp i mørket. Hver dag. Klokken er litt over fire og jenta har 150 aviser fra Tønsberg Blad og Vestfold Arbeiderblad som skal leveres. Tone sykler. Langs ruta vil det alltid stå noen ved postkassene og vente utålmodig på avisen.

– Jeg kom aldri for sent. Nesten aldri, i alle fall. Det var fantastisk å jobbe slik om sommeren. Og noen ganger forferdelig, om vinteren.

Tone ler. En latter, som ertes ut av en sekk. Etter avisruta sitter hun på kjøkkenet, dingler med bena og drikker kaffe med sin far. Det blir til en fast morgenrutine. Tone er eldst av fem søsken og beundrer sin far. Mor er bokholder, far elektriker, fagforeningsmann og predikant i Pinsebevegelsen. Opptil fire-fem ganger hver uke er Tone med på aktiviteter i menigheten. Det er tro, sang, vennskap og trygghet.

– Jeg opplevde aldri menigheten som

Å bli skilt i pinsebevegelsens indre kjerne i 2000 var ikke stuerent. Fra enkelte ble jeg møtt med forakt.

noen tvangstrøye. Det var veldig sosialt. Men i barne- og ungdomsskolen på Nøtterøy opplevde jeg dessverre mobbing. Jeg ville skifte miljø og begynte derfor på Tønsberg gymnas. Der fant jeg meg godt til rette, ble elevrådsformann og var med i ulike utvalg.

Etter gymnaset drar Tone til pinsemenighets folkehøyskole, Hedmarktoppen på Hamar, som reiser landet rundt med forkynnelsen og sang.

– Å stoppe mennesker på gaten eller knakke dører likte jeg dårlig. Det er å trenge seg på et for stort inngrep i privatlivet. Fortsatt har jeg det slik, at jeg syns det er en plage å bli stoppet på gaten av folk som vil selge meg noe.

Tone tar forberedende, drømmer om å studere statsvitenskap og arbeide i diplomatiet. Men nå forandret livet seg. Vi er i juli 1982.

– Jeg traff min første mann, Terje, og ble stormende forelsket. Jeg flyttet til Oslo våren 1983 og vi giftet oss nyttårsaften 1983. Jeg begynte å jobbe som kjøkkenassistent på Sentralhjemmet for Cerebral Parese på Ullevål. Det var en vikarjobb. Jeg skrelte potter, vendte

fiskekaker i panna, tok oppvasken. Jeg likte det, for vi hadde nærhet til de som bodde der, og var til nytte og glede.

– Hva skjedde med drømmen om statsvitenskap?

– Vi ville ikke ta opp lån og prioriterte jobb.

Det er en liten sorg dette. Jeg var likevel fast bestemt på å ta utdanning, tok brevkurs på NKS på fritida i fire år og ble bedriftsøkonom.

– Du sluttet på kjøkkenet og begynte med herre- og dameekvipering hos Brødrene Bruu i Drammensveien Oslo.

– Bruu var en staselig, eldre herremann. Når jeg stod om morgenen og ventet på at han skulle komme å åpne butikken, kunne jeg se ham, langt borte ved Solli Plass. Han kom gående med stakk og en nydelig, lys, stripe dress om sommeren. Han hadde tøfler på bena når podagraen var plagsom, men rett som en linjal i ryggen. Dessverre orket ikke Bruu å drive butikken etter et års tid – og jeg ble «head-hundet» inn til Grændzen Skotøimagasin. Der fikk jeg jobb i barneskoavdelingen og etter et års tid ble jeg førstedame, med lederansvar for fem ansatte, pluss en hel skokk som var ekstrahjelp, skoleungdom for det meste.

Jeg reiste fra Sacramento med to koffertar, fem dollar i lommeboka og en mobil som ikke virket utenfor USA.

– Du opplevde rasisme i butikken?

– En kunde ringte og spurte etter noe hun hadde glemt. En ansatt på 60 år tok telefonen, og sa: “Jeg vet ikke, det har jo vært så mange svartinger innom butikken i dag”.

– Fikk hun sparken?

– Ja, og det var jeg som måtte ta den samtalen. Jeg var bare 23 år. Damen var steil og sto på sin rasisme. Det gjorde det lettere å be henne gå. Verre var det da en ung jente, som jobbet der, ble tatt for å ha nasket skokrem. Det var nulltoleranse for tyveri, sier Tone. Da hun var utdannet som bedriftsøkonom bestemte hun seg for å slutte med sko og begynne som regnskapsleder ved Evangeliesenteret som drives av Pinsebevegelsen.

– Det var mer et kall enn et yrkesvalg. Jeg arbeidet der i 15 år, men møtte veggen så det sang i 2001. Problemene var en kombinasjon av skilsmisse, altfor mye å gjøre og uoppgjorte, indre knuter. Å bli skilt i kjernen av pinsebevegelsen var ikke stuerent. Det blir av mange i bevegelsen regnet som en synd. Flere møtte meg med forakt. På denne tiden var jeg formann i pinsebevegelsens barne- og

ungdomsarbeid i Oslo og Akershus. Jeg var også aktiv i lokalradio, TV og i koret.

– Etter skilsmissen fikk du en telefon fra en dame i styret for barne- og ungdomsarbeidet i Oslo?

– Hun sa; “Tone, har du vurdert stillingen din?” Da skjønnte jeg at det ikke var noen vei utenom. Jeg sa fra meg verv og meldte meg ut av den lokale menigheten som besto av bare 150 personer, hvorav en av dem var min eksmann. Jeg gikk over til Oslo Kristne Senter som teller 4000 mennesker. Det var lettere å være meg i et større miljø.

– Jeg hadde jobbet 150 prosent i mange år. Jeg satt en dag i et møte med revisor og var helt tom for krefter. Jeg hadde en rød ringperm i fanget, men jeg klarte ikke å åpne den. Jeg måtte sykemelde meg i en alternativ ordning i et år. All min selvsikkerhet var basert på det jeg kunne gjøre, og den dagen jeg ikke lenger klarte å prestere som før, falt mye sammen. Jeg hadde mange skjeletter i skapet. Å bygge seg opp igjen tok lang tid. Det var små episoder. Husker jeg satt på bussen og kjørte forbi Malmøya. De holdt på å bytte

Jeg gikk jeg de tunge skrittene til sosialkontoret for å få starthjelp.

grunnmuren på et hus. Det fikk meg til å tenke, at jeg måtte reparere min egen grunnmur. Jeg trengte større trygghet for å akseptere den jeg er. Jeg hadde samtaler med Gud. “Nå må du hjelpe meg”, sa jeg til Gud. Det hjalp.

I 2003 blir Tone administrasjonsleder i P22 en organisasjon som driver med rehabilitering av rusmisbrukere. Samtidig fortsetter hun med økonomiutdannelsen på kveldstid ved en avdeling av Handelshøyskolen i Bergen, i Vika Atrium i Oslo. Om kveldene chatter hun på et kristen nettsted og får kontakt med Larry, som er en sjarmerende afroamerikaner, i Sacramento i California.

– I julen 2003 reiste jeg for å besøke ham. På nyåret sa jeg opp jobben i P22, ga bort det meste av mine eiendeler og flyttet til Sacramento. Vi giftet oss i april året etter. Jeg stelte hus, og tok noen kurs på college. Jeg prøvde å akklimatisere meg og gli inn i det amerikanske samfunnet, men oppdaget at jeg kunne mye dårligere engelsk enn jeg trodde, og at det var mange ting i amerikansk kultur som var uvant. De sier ofte “sweetie” til deg, men de mener det ikke personlig.

Larry og jeg prøvde å starte vårt eget firma. Larry tok lisens som eiendomsmegler, lånemegler og forsikringsmegler. Jeg begynte på eiendomsmeglerlisensen. Vi puttet arven fra mine foreldre inn i bedriften, og våren 2008 var vi i gang ved en street mall i Sacramento. Vi startet med å selge bilforsikring og bedriftsforsikring.

Etter noen få dager ringte Per fra Bjørg Fjell og lurte på om jeg ville komme på intervju. Det føltes som å vinne i Lotto

– Så kom krakket. Dag for dag så vi flere og flere familier som måtte flyttet fra hjemmene sine. Utenfor stod det et skilt med «for bank sale». Hele kvartaler var tomme, og når vi gikk tur langs vakre American River, så vi teltleiren på andre siden av elven der familier, de som hadde mistet alt, bodde.

– Velferdsstaten er meget svakt utviklet i USA. Det var skremmende. En familie på tre personer fikk kanskje bare hundre dollar måneden å klare seg med i sosialhjelp. Larry og jeg satt oppe om nettene og så nyhetene på TV som viste hvordan krisen bare ble verre og verre. Et ras av bedrifter gikk over ende. Vår virksomhet mistet alle inntekter. Kundene sluttet å betale neste måned på bilforsikringen. Man kjøper ikke forsikring på bilen når man ikke har penger til melk og brød. Da alle mine sparepenger var brukt opp, 280.000 kroner, måtte vi også gi opp.

– I november 2008 fikk jeg hjelp av familientilåkommehjemtilNorge.Jegreistefra Sacramento med to koffertar, fem dollar i lommeboka og en mobil som ikke virket utenfor USA. Jeg fikk låne et anneks av en

snill firmenning på Nøtterøy.

– Jeg måtte gå de tunge skrittene til sosialkontoret for å få starthjelp. Jeg fikk 10.000 kroner og de dekket i tillegg reiseutgifter for å komme meg til og fra intervjuer. Jeg satt hos NAV, fylte ut CV, la dette ut på NAV sine sider og på Finn.no.

– *Hva skjedde videre?*

Per, fra bemanningsbyrået Bjørg Fjell ringte. Jeg har sjeldent blitt gladere. Per lurte på om jeg ville komme til Oslo på intervju. Det føltes som å vinne i Lotto!

– Ikke lenge etter fikk jeg mitt første oppdrag for Bjørg Fjell. De sendte meg til Global Ship Logistics på Kongshavn. Det ble et vendepunkt.

Tone trives i jobben. Etter noen måneder har hun spart sammen nok penger til billett og Larry kan flytte til Norge.

– Vi var på lag. Hver morgen, i firetiden, sto vi opp sammen. Larry fulgte meg til bussen som gikk fra Nøtterøy til Oslo. Og når jeg kom tilbake, i halv åtte-tiden om kvelden, sto han på bussholdeplassen og ventet på meg. Det var ganske flott.

Tone fortsetter å få nye oppdrag gjennom Bjørg Fjell, hun slutfører endelig en bachelorgrad, blir autorisert regnskapsfører og flytter til Bryn i Oslo for å slippe pendling. Tone skryter av bemanningsbedriften og de muligheter som har åpnet seg. Særlig liker hun at man kan få testet seg ut i en jobb og prøve noe annet om det ikke passer.

– Jeg opplevde at Bjørg Fjell virkelig brydde seg om hvem jeg er og hva jeg kan brukes til. De satte inn mange krefter på å finne riktig jobb til meg, finne noe de visste jeg ville trives med. De er gode menneskekjennere.

Vi sitter på Skullerud i Oslo hvor Tone arbeider

for Juss Pluss Regnskap DA. Etter tolv års ekteskap er det nettopp blitt slutt med Larry som har flyttet tilbake til USA. Han fikk aldri noen jobb i Norge og det bidro til å slite på ekteskapet.

– Det hjelper å være kristen når du er i en sorgprosess, men like viktig er det å ha en jobb, og kunne prioritere. Jeg har nettopp lagt bak meg pinsen. Tidligere var jeg slik at jeg lett kunne ha jobbet på spreng hele langhelgen i gjennom for å holde sorger på avstand. Nå dro jeg isteden til hytta i Hurdal, brukte dagene til å gå turer og ha det bra. Jeg er blitt flinkere til det. Livet er godt. Nå.

BAKGRUNN

Tone Anette Bullard (født 1962) er autorisert regnskapsfører og har en Bachelor i økonomi fra Handelshøyskolen i Bergen som hun fullførte i 2011. Bjørg Fjell AS har vært viktig for hennes karriere

Bjørg Fjell AS er blant de 20 største bedriftene innen bemanning og rekruttering i Norge. Virksomheten har hovedkontor i Oslo

og avdelinger i Drammen og Trondheim, med 26 faste medarbeidere. Vikarene står for 200 årsverk. Bedriften tilbyr skreddersydde løsninger innen regnskap, økonomi, lønn, kontor og administrasjon.

Bjørg Fjell AS har vært medlem i NHO Service siden 2001.

NÅR DET SER SOM MØRKEST UT

Når natten er på det mørkeste begynner en ny dag. Slik følte Nadi Adatepe sitt livs store krise og redningen som skulle komme fra en bemanningsbedrift.

Vi sitter på Jessheim en hverdag. Tyrkiske Nadi er blitt 50 år og har tilbragt halve livet i Norge. Hvordan havnet han her? Hvorfor ble livet slik det ble? Vi skal til Persiabukta og Gulfkrigen som er under oppseiling på slutten av 1980-tallet. Nadi jobber som maskinist på oljetankere, men farlige tider sender båter i opplag og gutten søker lykken andre steder. Han får jobb som assisterende teknisk sjef på et hotell i Antalya ved middelhavskysten i Tyrkia.

– Masseturismen til Tyrkia er i sin spede begynnelse og hotellet stiller ikke så mange krav til kvalifikasjoner. Jeg fikk lære meg det som trengtes ettersom utfordringene meldte seg, forteller Nadi.

Mannen er lavmælt. Grå i skjegget, men like eventyrlysten som han alltid har vært. Denne mannens historie skyter fart på grunn av kjærlighet ved første blick.

Nadi forelsker seg i en jente fra Lørenskog. Hun er sammen med moren sin på ferie i

Det var veldig lærerikt å skulle lede folk som er mye yngre enn meg

Antalya. De bor på hotellet hvor Nadi jobber. Livet er herlig. Søt musikk oppstår og det unge paret gifter seg vinteren 1990. Nadi er full av optimisme. Han tror at det skal bli lett å få til et godt liv i Norge.

– Jeg snakket godt engelsk og trodde at det skulle være til hjelp i Norge. I stedet oppdaget jeg at du sjelden kommer noen vei uten å snakke godt norsk. Min arbeidserfaring og papirer var heller ikke noe verdt i Norge. Jeg måtte starte helt forfra. Jeg måtte ta det jeg kunne få.

– Hva var det?

– Jeg gjorde det mange innvandrere må gjøre. Jeg tok småjobber. Jobbet svart. Prøvde meg som gateselger. Solgte solbriller og leketøy og tjente nesten ingenting. Jeg sto i oppvasken. Jeg tok hva som helst. Det er den mest slitsomme perioden i mitt liv. Men jeg lærte meg norsk og ting begynte å bedre seg. I 1996 fikk jeg jobb som renholder i Posten. Jeg lærte mye og steg i gradene. Jeg ble arbeidsleder og senere assisterende driftssjef. På kveldene gikk jeg på Næringsakademiet i

Oslo. Det ble to år med IT-studier.

– Vitnemålet fra Næringsakademiet hjalp?

– Ja, jeg fikk jobb med teknisk support i datafirmaet Vanadis Webtrade som ble overtatt av Bysant AS. De slet med driften og gikk nesten konkurs i 2010.

– Og så prøvde du å starte for deg selv?

– Jeg startet mitt eget firma og satset nær tre millioner kroner sammen med noen venner og investorer på å utvikle en Enterprise webpubliseringsløsning og multimedia-streaming basert på Silverlight. Vi var dessverre for tidlig ute. Vi hadde satset på en løsning som var tilpasset Microsoft, som så valgte å droppe sin satsing på området. Vi tapte alt.

Nå rakner mye på en gang. Nadi er arbeidsledig. Kona får tarmkreft med spredning. Hun vil skilles. Paret har to små barn.

– Jeg stilte meg i NAV-køen. Jeg var dønn fortvilet. Det var mitt livs største krise. Det store vendepunktet kom takket være Personalhuset.

I september/oktober 2011 får Olaug Melby

Min ekskone er nå operert to ganger og er erklært kreftfri.

i Personalhuset i oppdrag å rekruttere daglig leder til kantine, kiosk og billettsalg i Ullensaker Rådhus og kulturhus på Jessheim. Kommunen ville outsource driften til ISS. Melby forteller:

– Jeg annonserte, samt søkte i databaser og fulgte leads jeg hadde. Så fikk jeg tips om Nadi. Jeg kontaktet ham og fikk ham til å søke på stillingen. Nadi hadde rett bakgrunn i oppbygging av billettsalg og andre utfordringer. På dette tidspunktet hadde all motgangen medført at Nadi var hardt presset, men han gjorde likevel en god figur i rekrutteringsprosessen og endte med å bli tilbudt stillingen i konkurranse med tre andre søkere. Nadi arbeidet hardt for å vise at han dugde i jobben, forteller Olaug Melby.

– Det var en fantastisk følelse å bli daglig leder. Alt var nytt. Nye systemer, nye folk. Jeg elsker dette. Å være i forandring. Bygge opp noe fra grunnen av. Det var veldig lærerikt å skulle lede folk som er mye yngre enn meg, sier Nadi.

– Jeg kommer fra en hierarkisk, tyrkisk

kultur, der sjefen bestemmer, uten diskusjoner og folk følger, som en saueflokk. I Norge skal alle delta i prosesser og si sin mening. Det er som regel en styrke. Men det finnes også kverulanter og det er grenser for hvor mye man kan lytte, forteller Nadi. Han fikk mye skryt for driften på Jessheim. Hverdagen gikk fint.

– Jeg var leder i 2-3 år for ISS, men begynte etter hvert å gå lei. Når hverdagene blir rutine får jeg lyst til å prøve noe nytt. Så jeg søkte nye utfordringer og fikk jobb som badevakt og bademester på Råholt i Eidsvoll. Det er utrolig morsomt. Jeg har lært meg livredning og mye annet nytt. Og jeg er blitt mer tålmodig. I kommunen tar ting tid.

– *Hvordan går det med kona?*

– Hun er operert to ganger og er nå erklært kreftfri. Hun er en av de heldige. Vi er gode venner. Det går greit.

– *Du har ikke gitt opp håpet om å finne sammen igjen?*

– Dette er den store kjærligheten for meg. Jeg er åpen om det.

Jeg har planer om å utvikle et helt nytt produkt

– Du bor nå i en leilighet på Mogreina. Hvordan er dagene?

– Jeg har det bra. Jeg spiller sjakk. Skyter med luftgevær. Skriver dikt. Henger med venner. Drikker øl. Diskuterer politikk. (“President Erdogan har satt Tyrkia hundre år tilbake i utvikling. Det er dypt tragisk”).

Nadi har for det meste norske venner.

– Jeg er hva man vil kalle godt integrert. Jeg har aldri opplevd rasisme i Norge, men innvandrere har et handikap. Navnet gjør at du som regel ikke kommer på toppen av lista når jobber fordeles. Her er bemanningsbransjen viktig og kan gjøre en stor forskjell. Særlig for unge mennesker er bransjen en viktig mulighet for å få vise seg frem og prøve seg i arbeidslivet.

– Men det er harde tider nå?

– Ja, for de som mister jobben er det tøft. Men Norge har ingen grunn til å sutre sammenlignet med

Det ga meg virkelig et stort adrenalinkick.

de fleste andre land. Norge er rikt og velutviklet. Vi har en godt fungerende rettsstat, velferdssystem, stabilitet og forutsigbarhet. Det gir store muligheter. Men det gir også arroganse. Vi kan forledes til å tro at vi er bedre enn andre, og at verdier kommer av seg selv. Norge har dog mange flinke forretningsfolk, sterke gründerkulturer og gode muligheter for å starte egen virksomhet.

– Har du en gründer i magen?

– eg har nå holdt på i to år og studert tekniske prosesser på si, men er ikke sikker på om jeg tør!

– Og så skriver du dikt. Hvorfor det?

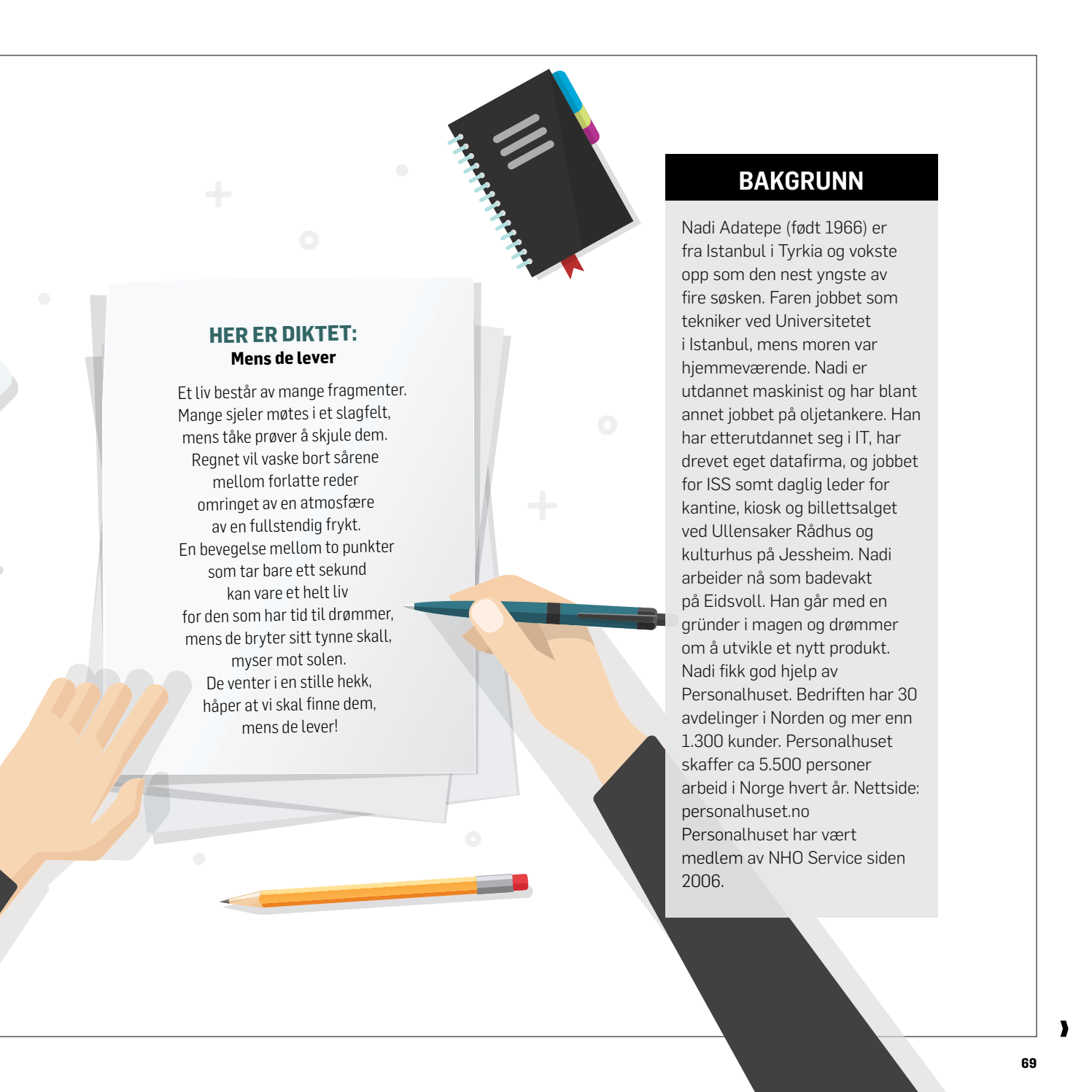
– Jeg skriver filosofiske dikt som rydder i tanker og som deler mine opplevelser. I starten skrev jeg dikt for å utvikle meg i det norske språket. Jeg publiserte på dikt.no. Nå skriver jeg bare dikt for gledens skyld.

– Kan vi publisere et av diktene som du er godt fornøyd med?

– Klart det.

HER ER DIKTET:

Mens de lever

Et liv består av mange fragmenter.
Mange sjeler møtes i et slagfelt,
mens tåke prøver å skjule dem.
Regnet vil vaske bort sårene
mellom forlatte reder
omringet av en atmosfære
av en fullstendig frykt.
En bevegelse mellom to punkter
som tar bare ett sekund
kan vare et helt liv
for den som har tid til drømmer,
mens de bryter sitt tynne skall,
myser mot solen.
De venter i en stille hekk,
håper at vi skal finne dem,
mens de lever!

BAKGRUNN

Nadi Adatepe (født 1966) er fra Istanbul i Tyrkia og vokste opp som den nest yngste av fire søsken. Faren jobbet som tekniker ved Universitetet i Istanbul, mens moren var hjemmeværende. Nadi er utdannet maskinist og har blant annet jobbet på oljetankere. Han har etterutdannet seg i IT, har drevet eget datafirma, og jobbet for ISS samt daglig leder for kantine, kiosk og billettsalget ved Ullensaker Rådhus og kulturhus på Jessheim. Nadi arbeider nå som badevakt på Eidsvoll. Han går med en gründer i magen og drømmer om å utvikle et nytt produkt. Nadi fikk god hjelp av Personalhuset. Bedriften har 30 avdelinger i Norden og mer enn 1.300 kunder. Personalhuset skaffer ca 5.500 personer arbeid i Norge hvert år. Nettside: personalhuset.no Personalhuset har vært medlem av NHO Service siden 2006.

SISTE SJANSE

– Jeg føler at den jobben jeg nå har er siste sjanse, sier Ronny Kaastad. Han er bare 33 år gammel, men frykter å falle ut av arbeidslivet.

oppveksten sitter Ronny på en bombe som han ikke selv er klar over. Den blir avslørt når gutten er 19 år gammel. Vi skal dit. Men først en tur til øya Strøno i Os kommune utenfor Bergen, på 1990-tallet.

Ronny gruer seg til å gå på skolen. Hver dag. Det er slag og spark. Vold i mange former. Gutten blir frosset ut. Han blir låst inn i skap og herjet med. Det er bare fantasien som setter grenser for plagene han må i gjennom.

17-18.000 barn og unge blir regelmessig mobbet i skolen i Norge. Én av ti blir

rammet, viser undersøkelser (se faktaboks). Konsekvensene er ofte meget alvorlige. Fysiske og psykiske problemer er ting. Noe av det verste er å ikke mestre arbeidslivet, slik Ronny har opplevd.

– Mobbingen startet i barnehagen, forfulgte meg opp gjennom grunnskolen og varte helt opp til yrkesskolen. Det ble bare verre med årene. Ofte lot jeg som jeg var syk eller jeg gikk andre steder enn på skolen for å slippe unna. Mobbing var ikke noe tema i skolen da jeg var liten. Jeg tror mange lærere visste hva

Når jeg treffer disse mobberne i dag, går jeg fortsatt en annen vei.

som skjedde, men de lot være å gjøre noe, forteller Ronny.

Han prøvde å trekke seg vekk og unngå mobberne, men det var ingen gjemmesteder. Gutten fikk ofte juling uten å skjønne hvorfor. Foreldre tok opp mobbingen med skolen, men det skjedde ingen forandring.

- Når jeg ser disse mobberne i dag, går jeg fortsatt en annen vei. Noen av dem har i ettertid bedt om unnskyldning for måten de oppførte seg på. Andre gir blanke. Unnskyldninger føles uansett tomt. Det hjelper meg lite, men jeg tenker at gjort er gjort. Jeg har ingen tidsmaskin og kan ikke reise tilbake for å gjøre noe med oppveksten min.

- Mobbingen har preget meg på mange måter. Jeg får lett piggene ute og går i forsvarsposisjon. Det er ingen god egenskap. Jeg har virkelig måtte ta meg selv i nakken og lære meg å takle kritikk og motgang. Faren min hadde rett. Du kommer ingen vei om du ikke tar deg sammen og står på. Det prøver jeg nå å gjøre.

Det er ikke lett å skulle ta seg sammen.

Ronny går to år på elektro på Os videregående skole og et år på automasjon på Austrheim videregående skole. Karakterene blir dårlige. Jobbutsiktene er dårlige. Gutten ser ikke lyst på fremtiden.

Da Ronny er 19 år håper han på muligheter i militæret. Han reiser til Madla utenfor Stavanger, til Luftforsvarets og Sjøforsvarets rekruttskole. Her er det obligatorisk helsesjekk. Resultatet er oppsiktsvekkende dårlig. Gutten har mistet 1/3 av synet på det ene øyet og på det andre. Han blir dimittert. Tvert. Der røyk den muligheten.

- Det kom snikende på meg. Jeg merket jo ikke hva som skjedde fra dag til dag, men synet ble stadig svekket.

Ronny oppsøker nå en optiker for å få briller. Optikeren skjønner at her er noe alvorlig galt og sender gutten videre til en spesialist. Ronny får time dagen etter. Spesialisten slår alarm. Ronny bli sendt rett inn på Haukeland sykehus for operasjon. Det er ingen tid å miste. Legene oppdager en svulst som ligger på hypofysen, midt i hjernen. Over svulsten ligger en vanncyste. Den er på størrelse

Det kom snikende på meg. Jeg merket jo ikke hva som skjedde fra dag til dag.

med et egg og er farlig fordi den presser på synsnerven.

– Svulsten vokste sakte. Den ville normalt ikke bli oppdaget før jeg ble 40 år. Men den store vanncysten avslørte hvor dårlig det sto til med meg.

Legene går inn via nesen og bihulene med en form for kikkehullsoperasjon og skjærer vekk svulsten og cysten, bit for bit. Det trykket i hodet, som kunne drept ham, blir fjernet. Nå ligger alt til rette for et nytt liv. Særlig fordi en gåte er oppklart.

Ronny har lenge følte seg rar, som en annerledes gutt. Mobbingen er en ting, men hvorfor orker han så lite? Hvorfor føler han at han mangler energi og ikke klarer tanken på å jobbe noe særlig med skolearbeid eller andre ting? Hvorfor ender han så ofte passiv på sofaen foran TV-en?

Det kommer som et sjokk. Legene sier: “Du har stanset i utvikling. Du er en 14 åring i en 19-åring kropp. Hormonene dine skaper store problemer for deg. Du kan trolig ikke få barn”.

– Svulsten hadde gjort meg til en veldig

umoden gutt. På en måte var det en lettelse å få en forklaring. Jeg begynte å ta kortison og det mannlige kjønnshormonet testosteron. Det forandret meg. Livet ble mye bedre etter hvert.

– Fordi jeg var umoden var det mange yrkesmuligheter som ble ødelagt. Det skulle lite til for at jeg meldte meg syk eller droppet å gå på jobb. Og når jeg var på arbeid, var det så som så med innsatsen.

Ronny går fra jobb til jobb. Han arbeider på et delelager, prøver seg som dørvakt, arbeider på et fiskeanlegg og på et hagesenter. Noe av det mer spesielle er en jobb på Askøybroen for et firma som har fått i oppdrag å prøve å forhindre selvmordere i å hoppe fra den 70 meter høye hengebruene ved Bergen.

– På Askøybroen var det surt og kaldt og vanskelig å holde seg våken om natten. Jeg jobbet der i bare noen måneder.

– *Hindret du noen fra å hoppe?*

– En kollega oppdaget en kvinne. Hun kom flere ganger samme natt og hadde trolig tenkt å ta livet sitt. Hun ble stoppet. Personlig reddet jeg ingen direkte. Men kanskje jeg

MOTEK

FES

Jeg har valgt å være veldig åpen om hjernesvulsten

gjorde en forskjell bare ved å gå vakt. Det kan jo i seg selv skremme vekk folk, tror jeg.

Ronny kom inn i NAV-systemet for å få hjelp med yrkeslivet.

– Jeg ble med på et program som egentlig er laget for rusmisbrukere. Det var OK. Jeg leste meg opp i matte, norsk og samfunnsfag. Men jeg slet med å holde på jobber. Jeg visste jo at det var min egen feil når ting gikk skeis, men jeg klarte ikke bedre.

– Når kom vendepunktet?

– Jeg tok kontakt med bemanningsbedriften Manpower.

– Ja?

– De tok veldig godt imot meg og var til stor hjelp. Jeg har valgt å være veldig åpen om hjernesvulsten og mine helsemessige begrensninger. Å fortelle en potensiell arbeidsgiver hvordan det er fatt med meg har vært krevende. Jeg ser i øynene deres at de tenker sykemeldinger og høyt fravær når de ser meg, men det er opp til meg å vise at jeg duger. At jeg har forandret meg. Manpower støttet meg og ga gode råd. Det gikk veldig raskt å komme i jobb gjennom Manpower. Det første

Jeg føler at jeg blir stadig flinkere i å yte service.

oppdraget fikk jeg i løpet av to uker.

Manpower skaffer Ronny oppdrag i et firma som hjelper bedrifter som er på flyttefot. Han blir der på heltid i nærmere ett år. Oppgaven er å montere kontormøbler.

– Hva syns du om den jobben?

– Nå skal det ikke så mye til for å gjøre meg fornøyd. Jeg trivdes veldig godt som montør. Det var en god følelse. Jeg ble vist tillit og jeg avanserte til arbeidsleder.

Manpower får nå veldig gode tilbakemeldinger om Ronny. Gutten har nesten ikke fravær, er godt likt og han blomstrer opp. Men det er dårlige tider og innskrenkninger i næringslivet. Manpower må finne noe nytt til Ronny. Han blir sendt som vikar til en butikk i Fyllingsdalen i Bergen. Den selger og leier ut utstyr til byggebransjen og privatmarkedet. Ronny er vikar i syv uker. Så går han over i fast jobb i halv stilling. Denne butikken i Fyllingsdalen er i ferd med å bli stedet der historien snur. Til det bedre.

Nå har det gått syv måneder siden Ronny startet i butikken. Det er tett oppunder jul i 2016. Vi flyr til Flesland og tar taxi til

Fyllingsdalen. Det er tungt gråvær, regn og surt. Taxien stopper utenfor butikken. Den første vi møter er Ronny. Han kommer løpende med en tralle som skal bringe noe ut til en container. Det er ganske mye å gjøre i butikken. Gutten smiler fra øre til øre. Fast jobb gjør noe med deg. Det virker som om Ronny har fått ny energi og økt selvtillit.

– Jeg føler at dette er siste sjanse. Med de hullene jeg har i CV-en er jeg veldig sårbar. Det kommer yngre folk bak meg som kan være mer attraktive å ansette enn meg. Det er dessuten tøffe tider nå, med oljekrise og mange ledige, særlig på Vestlandet.

– Du har en nå-eller-aldri-følelse?

– Ja, denne jobben er viktig for meg. Jeg frykter at hvis dette ikke går bra, kan jeg falle ut av arbeidslivet for godt. Derfor satser jeg alt jeg kan. Jeg føler at jeg blir stadig bedre som kundebehandler og flinkere til å yte service. Det er mye å sette seg inn i. Det er blant annet mange spesialuttrykk og slang i de bransjene vi leverer utstyr til. Jeg føler at jeg har god kontroll nå, etter å ha jobbet her i syv måneder. Jeg håper å kunne utvide til

full stilling.

– Du har hatt mye motgang i livet. Har det gjort deg bitter?

– Nei, jeg tror ikke det, men det er lett å føle håpløshet. Når du søker jobb etter jobb, uten å lykkes, er det lett å miste motet. Det blir et ork å skulle skrive enda en søknad som du frykter skal gå rett i søpla. Jeg er veldig glad for den støtten jeg har fått fra familien. Jeg har noen gode venner som sier “ikke gi deg, stå på!”. Jeg har også fått en datter på fire år som er viktig for meg.

– Legene tok feil. Du kunne få barn, likevel?

– Ja, å få henne er det største øyeblikket i mitt liv. Det er helt fantastisk å være far. Det får meg til å se fremover.

BAKGRUNN

Ronny Kaastad (33) kommer fra Os utenfor Bergen. Han er eldst av tre brødre og har to stesøstre. Faren jobber med automatikk, mens mor jobber på et hotell. Mobbing i skolen har bidratt til å gjøre livet vanskelig. En hjernesvulst har skapt store helsemessige problemer som han nå er i ferd med å overvinne.

Ronny har gått elektro VKT og automasjon på videregående, og har praktisk yrkeserfaring innen blant annet lager og kundeservice. Manpower har vært viktig på veien til fast jobb. Manpower er en av Norges største bemanningsbedrifter og har vært medlem av NHO Service siden 2001.

OM MOBBING

» 17.000 barn og unge sier at de blir mobbet to-tre ganger i måneden eller mer. Det tilsvarer én av ti i grunnskolen, ifølge en elevundersøkelse fra 2013.

» Opplæringslovens kapittel 9a slår fast at alle elever har rett til et godt psykososialt miljø.

» Foreldre og elever har rett til å klage skolenes oppfølging av mobbesaker inn for fylkesmannen. Fylkesmannen kan gi pålegg om tiltak.

» I 2013 mottok fylkesmennene totalt 126 klager.

» Brudd på loven kan straffes med bøter eller fengsel. Hver skole skal også ha en beredskapsplan for hva de gjør dersom mobbing oppstår.

Kilder: ung.no/mobbing og Utdanningsdirektoratet

ALLTID SULTEN PÅ MER

Hanna Birgisdottir (60) bruker bemanningsbransjen til å hente økt kompetanse og nye impulser. Sykepleieren har i mange år pendlet mellom jobber på Island og i Norge. Det ble også redningen da islandske banker gikk overende og hun brått mistet mye av sin formue i 2008.

Vi er i Reykjavík, juni 2016. Hanna Birgisdóttir kommer rett fra jobb på Islands rikshospital. Det har stått om livet.

– Hva skjedde?

– Vi fikk inn en gammel dame. Hun var på et tidspunkt så godt som teknisk død. Ingen puls. Ingen blodsirkulasjon. Damen hadde et hull i hjertet sitt. Det var kritisk, men operasjonen var vellykket og vi klarte å redde henne. Det var helt, helt fantastisk! For tre-fire timer siden var hun ute av respirator. Det er alltid en stor lettelse når det går bra. Det føles like sterkt hver gang, sier Hanna.

– Hender det at du er nervøs for at det skal gå galt?

– Nei, jeg fokuserer alltid på arbeidsoppgavene, min rolle og det vi skal gjøre sammen. Dette er teamwork. Vi støtter hverandre i jobben. Når det står om livet kommer reaksjonen, gjerne etterpå, og da kan jeg bli helt skjelven. Men når det står på, er det ro og orden som gjelder.

Det er nå over 35 år siden Hanna begynte som sykepleier. Det har vært et langt liv på intensiven eller innen anestesi. Fortsatt husker hun navnene på de første pasientene.

– Jeg husker ansiktene. Samtalene etterpå. De pårørende. Jeg husker dem alle. Inntrykkene i denne bransjen er sterke.

Denne historien starter i ei lita bygd i Vestfjorden på Island. Hanna er nest eldst av

Når det står om livet kommer reaksjonen etterpå

syv søsken. Far er skipper på fiskebåt, mens mor jobber på fiskefabrikk. Foreldrene er politisk aktive og sosialt engasjerte. Det er nesten alltid folk på besøk hjemme.

– Jeg fikk veldig tidlig beskjed om at jeg skulle bli til noe, ta utdanning og komme meg ut i verden.

– *Måtte du jobbe hardt?*

– Alle barn og unge på Island jobber. Fra mai til august, når skolene tar pause, er nesten alle i jobb. Som 15-åring laget jeg smør på meieriet. Jeg jobbet også på et kraftverk, og tre somre var jeg kokk på en fiskebåt. Det var min første reise til utlandet, i 1974. Vi fanget sild i Nordsjøen. På veien var vi innom Færøyene og Danmark. Vi var også en sommer innom Flekkefjord i Norge. Dette er mine første, viktige erfaringer av at man kan oppleve mye ved å flytte på seg. Det ga mersmak. Jeg er et nysgjerrig menneske.

USA har siden krigen lagt igjen mye politikk og kultur på Island. Militærbase, sikkerhetspolitikk, sport. Hanna ble hekta på basketball.

– Vi hadde en lærer som introduserte oss til spillet. Jeg var ti år da det begynte. Den

amerikanske basen ble etterhvert en viktig arena da jeg flyttet til Reykjavik som 20-åring. Basketball var en liten idrett på 70-tallet, men det ga store muligheter. Jeg trente eller spilte kamp annenhver dag, og var aktiv i 22 år. Det ga venner for livet. Mitt lag holder fortsatt tett kontakt. Nylig var vi på jentetur til Edinburgh i Skottland.

– *Du har gått på kostskole?*

– Island er et lite land. Kostskole, som er et internat, er en dyd av nødvendighet. Jeg bodde sammen med 160 jenter og gutter. Det var en lang reise hjemmefra. Jeg så bare familien i jula og i påsken. Det er klart det førte til mye savn. Jeg savnet dem noen ganger helt forferdelig. Fordelen ved kostskole er at man lærer å ta hensyn til hverandre. Det er over 40 år siden nå, men det sitter som spikret. Hvert femte år møtes vi og feirer jubileer. Det er et godt fellesskap.

– *Hvordan ble du sykepleier?*

– Jeg skulle egentlig bli idrettslærer, og jeg tenkte også på å bli fysioterapeut. Men så, ved en tilfeldighet, fikk jeg jobb som assistent på et sykehjem i Reykjavik. Jobben varte bare syv måneder, men jeg likte arbeidet svært godt.

Jeg var kokk på en fiskebåt. Vi fanget sild i Nordsjøen. Det brakte meg til Norge for første gang

Jeg likte nærkontakten med pasientene og pårørende, det å kunne være viktig for folk. Jeg begynte på sykepleierskolen og var ferdig der i 1980, og tok noen år senere spesialiseringen i anestesi. Jeg har også diplom i økonomi og administrasjon fra Det Islandske Universitet og jeg har en bachelor i sykepleie fra 2012. Jeg har stadig etterutdannet meg.

– *Alltid sulten på mer?*

– Jeg har også tatt kortere utdannelser innen administrasjon, helseøkonomi og taktisk planlegning i regi av islandske sykepleierråd i samarbeid med universitet.

– *Hvordan havnet du i Norge?*

– Jeg kjente en jente som jobbet på Alexandra Hotell i Loen. Hun fødte et barn på Førde sykehus. Hun gav meg adressen. Jeg skrev brev til sykehuset og spurte om de hadde en sommerjobb til meg.

– *Hvorfor akkurat Førde?*

– Det var den adressen jeg hadde.

– *Hva skjedde så?*

– Jeg hadde en søster som studerte i Tyskland, og dro først på besøk til henne. Deretter tok jeg toget til Oslo og videre til Vestlandet. Jeg var 28 år gammel og følte meg veldig heldig.

Etter to dager på jobb i Førde ble jeg invitert på middag hos en dansk sykepleier som bodde og jobbet der. Vi ble bestevenninner og er det ennå. Hun hjalp meg med å komme inn i det norske samfunnet. Å lære seg språket var viktig. Jeg hørte mye på norsk radio og hermet etter det som ble sagt. Det var en grei måte å lære på.

Siden midten av åttitallet har Hanna pendlet mellom Island og oppdrag i Norge. Hun har arbeidet som vikar ved sykehusene i Førde, Drammen, Tønsberg, Hønefoss, Feiring, Ullevål og Akershus universitetssykehus. Neste oppdrag er høsten 2016 på Tønsberg sykehus. En periode jobbet hun også ved Give Friklinikken i Danmark.

Vikaroppdragene i Norge har Hanna fått ved hjelp av Sun Medical AS siden 2011. Denne bemanningsbedriften har spesialisert seg på å formidle islandske sykepleiere til Norge. Hanna har også jobbet for andre byråer. Tolv ukers jobb i Norge hvert år har vært vanlig.

– En verdifull side ved å være vikar er at du kan jobbe fleksibelt og samtidig hente ny kunnskap og kompetanse fra ulike miljøer. Å lære norsk helsevesen å kjenne har vært svært verdifullt. Dere har mye som er i

Jeg er blitt islandsk mester i basketball tre ganger

toppklasse i Norge. Dette har styrket meg faglig og gitt inspirasjon.

– *Du er veldig faglig engasjert?*

– Ja, jeg har vært direktør for sykepleierforbundet på Island (1994-96), og ledet i seks år det islandske anestesisykepleieråd. Jeg satt også i styre og var den første sekretæren for IFNA (International Federation for Nurse Anesthetists). Fagformidling var høyt prioritert. Jeg var med å arrangere den første verdenskongressen for IFNA, og siden 1989 er slike blitt arrangert hvert fjerde år. Dette har bragt meg rundt som foreleser til steder som Oslo og Paris. I regi av sykepleierforbundet har det også vært nordiske kongresser for alle sykepleiere i Skandinavia.

Vi sitter i stua i eneboligen i Reykjavik. Huset er stille. Ektemann er på jobb og to voksne sønner studerer. Vi snakker om den store krisa.

Det er høsten 2008. Ingen land blir hardere rammet av finanskrisen enn Island. Landets tre banker Glitnir, Landsbanki og Kaupthing kollapser. Trenye banker bli opprettet, tar over innskudd og sunne utlån, men mye har gått tapt. Den vanlige islending ble sittende igjen med svarteper. Mange hadde sparepenger på

konto eller satt med aksjer som ble verdiløse over natten. Folk marsjerte i gatene. Mange måtte selge hus og biler. Det var sorte flagg og demonstrasjoner. Bilder av islendinger som slo på gryter og lokk gikk verden over. Det var dyp økonomisk og politisk krise. Året etter, i 2009, var arbeidsløsheten mer enn doblet og inflasjonen over 16 prosent. Mange flyttet ut av landet.

– Jeg mistet en del av mine sparepenger, særlig de verdier som var bundet opp i aksjer. Dette var betydelige beløp som vi aldri fikk tilbake. Vi var blitt lurt av banken til å la pengene stå i ting som var uhyre risikable uten at vi var klar over hvor ille det var. Dette var ren svindel. Mange av banksjefene, som var ansvarlige, ble straffet og sitter i fengsel nå. Også min mor mistet store beløp. Jeg husker hun var i utlandet da krisen rammet og at hun var meget fortvilet. Like før krisen hadde hun vært i banken og spurt om hun kunne flytte sine midler over på en garantert, trygg ordning, men fikk til svar at det var det slett ikke nødvendig. Jeg håper Island aldri får oppleve noe slikt igjen.

– *Ble du bitter?*

Jeg hørte mye på norsk radio og hermet etter det som ble sagt

– I starten var jeg bitter. Det var jo helt forferdelig å bli uskyldig rammet av noe slikt. Vi hadde bygget opp en sikkerhetsbuffer for alderdommen. Nå var mye borte, men vi måtte jo klare oss på et vis. Nå er dette en tilbakelagt historie og jeg tenker ikke så mye på det.

– *Redningen ble å jobbe i utlandet?*

– Ved å jobbe i land som Danmark eller Norge fikk man veldig mye igjen for innsatsen. På grunn av Islands svake valuta var det som å få dobbelt lønn da vi jobbet ute. Det var en god hjelp i årene som fulgte. Valutafordelen er ikke like stor nå, men fortsatt får vi bedre betalt ute. Når jeg nå jobber i Norge, så er det likevel ikke bare økonomi som er drivkraften, men ønske om å få nye impulser og opplevelser.

I 2016 er det en ny politisk krise på Island. De såkalte Panama Papers fører til at statsminister Sigmundur Gunnlaugsson må gå av etter å ha saltet penger i et skatteparadis. Mannen viser seg selv å være det han lovet å bekjempe. Tusener er igjen i gatene og de er rasende. Kaster egg og yoghurt på parlamentet.

– Det var en stor ulykke at Gunnlaugsson

ble landets leder. Han skulle aldri ha vært statsminister, og det er få som skjønner at han faktisk ble det. Det er litt som med Donald Trump som president i USA. En mann med dårlige egenskaper som likevel vinner makt. Jeg tror mange på Island har mistet tilliten til politikere og våre banker. Valgdeltakelsen er rekordlav. Det har vært mange nedturer. Jeg håper vi ser bunnen nå, men jeg føler meg ikke trygg. Det kan komme mer.

– *Du har hatt en sterkt utferdstrang?*

– Island er et lite land med få mennesker. For folk på min alder var det ikke noe alternativ. Vi måtte reise ut om vi skulle få bredere utdanning og erfaring. De fleste jeg kjenner på sykehuset, særlig legene, har utdanning fra utlandet.

– Dette bidrar til å gjøre Island til et tolerant samfunn?

– Vi er kjent for å være liberale. Mange homofile sier for eksempel at Island er et av de hyggeligste land i verden å leve i.

– Har du opplevd noe negativt ved å komme som islending til Norge?

– Nei, aldri. Som gjestearbeider er jeg blitt møtt med respekt. Island og Norge har mye til

felles. Vi snakker jo gammelnorsk og er nært knyttet til hverandre historisk og kulturelt. De nordiske landene er ganske like. Det er sterke velferdsstater som preger kulturen. På sykehusene ser vi på pasientene med de samme øynene, har de samme holdninger og ønsker om å gjøre det best mulig., sier Hanna.

– Å reise ut for å jobbe er noe jeg vil anbefale mine sønner. Men det er klart; å være vikar passer ikke for alle. Du må være mobil og fleksibel. Og ikke alle arbeidsplasser er like gode å komme til som vikar. Det kan for eksempel være en sykehusavdeling som har spesialisert seg på å gjøre bare én type operasjoner, og hvor de som jobber der flyter på rutinen og nesten ikke snakker sammen under en operasjon. Da er det vanskelig å komme inn og gjøre en god jobb som vikar.

– Du jobber mye?

– I perioder gjør jeg det, men jeg har nå halv stilling her på Reykjavik og mye frihet. Min mann og jeg liker å reise. I vinter har vi vært både på Malta og på Madeira og vi liker fjellturen. Jeg liker også å løpe. Halvmaraton er det meste krevende jeg har prøvd. I det siste har det vært mindre løping. Jeg sliter med et vondt kne. Men jeg har ingen større sorger enn det.

BAKGRUNN

Hanna Birgisdóttir (60) fra Vestfjorden på Island, er nest eldst blant syv søsken. Far var skipper på fiskebåt, mens mor jobbet på fiskefabrikk og senere hjelpepleier. Birgisdóttir er tre ganger islansk mester i basketball. Hun er utdannet sykepleier med bachelorgrad og spesialisert på anestesi. Hun har sittet i styre og i ledelsen for IFNA (International Federation for Nurse Anesthetists) og vært pådriver for en rekke fagkonferanser og kongresser. Birgisdóttir har også vært leder for det islandske anestesisykepleierforbundet. Hun jobber nå (2016) i halv stilling på anestesiavdelingen ved Landspítali, Reykjavík. Siden midten av 1980-tallet har hun i perioder pendlet mellom Island og vikaroppdrag i Norge og Danmark. Hun har arbeidet ved sykehusene i Førde, Drammen, Tønsberg, Hønefoss, Feiring, Oslo (Ullevål og Akershus universitetssykehus, Ahus). Neste oppdrag er høsten 2016 på Tønsberg sykehus.

Vikaroppdragene i Norge har Birgisdóttir siden 2011 fått ved hjelp av Sun Medical AS og andre byråer. Sun Medical AS har spesialisert seg på å formidlet islandske sykepleiere til Norge.

Sun Medical AS har vært med i NHO Service siden 2012.

ÅPNER DØRA TIL KARRIEREN

Jobben som vikar åpner karrieredøra for Lars. I løpet av kort tid går han fra arbeidsledig til fast jobb, via et bedriftsinternt talentprogram og får en lederstilling med ansvar for 20 ansatte i Telenor på Fornebu i Bærum.

Deter 80.000 personer får jobb gjennom bemanningsbransjen årlig. Det store flertall av dem var, som Lars, arbeidsledige eller studenter, viser tall fra NHO Service i 2015/2016.

Å være ung og ikke vite hva du skal bli, kan være farlig. Uten et konkret mål kan det skje at du ikke satser nok eller satser feil. På det verste faller én av tre gutter ut av videregående skole, ifølge tall fra NHO. "Utenforskapet" vokser i Norge. Det er ikke lett å være foreldre og skulle gi råd på veien.

KANSKJE ØKONOM

– Jeg visste ikke hva jeg skulle bli. Jeg var usikker. Faren min sa: "Økonomi får du alltid bruk for". Jeg fulgte rådet. Det var et feilspor, sier Lars Henning Voll Mathiassen (34). Han dropper ut av "Økonomi og administrasjon" ved Høyskolen i Stavanger.

– Jeg hadde ikke interesse for faget. Jeg ble ikke glad av å studere det. Jeg var ikke så motivert som jeg burde. Jeg gjorde bare det mest nødvendige. Jeg mestret ikke faget godt nok. Det er mulig jeg ikke var voksen nok.

Jeg mestret ikke faget. Mulig jeg ikke var voksen nok

KANSKJE SAMFUNNSVITER

Lars flytter til Bergen og tar en bachelor i medievitenskap på Universitet. Fra før av har han et år som utvekslingsstudent på et college i Boston, USA. Her lærer han om massekommunikasjon, interkulturell kommunikasjon, kringkastingspromotering, organisasjonsteori og public relations. Studiet i Bergen er en naturlig oppfølger. Lars skriver en bacheloroppgave om norsk kringkastingshistorie og ser på hvordan NRK styrket sin posisjon i 1933-45.

– Jeg var studerte NRKs rolle i samfunnet på den tiden. Jeg ville finne ut mer om hvordan NRK påvirket politikk, hvordan institusjonen virker paternalistisk, altså som en form for formynder som vet best hvordan ting skal og bør være på vegne av andre.

– *Du er på full fart til å bli samfunnsviter?*

– Ja, men jeg går videre og tar en master i medievitenskap og da skifter jeg fokus. Jeg ville studere retorikk i reklamefilmer.

KANSKJE DESIGNER

Før vi går videre i denne historien må vi en

snartur til Konnerud i Drammen på åttitallet. Lars er seks år gammel og sitter med en Toshiba 286. Det er langt over leggetid. Lars har lånt farens datamaskin. Han fokuserer på en liten, firkantet prikk på skjermen. Gutten setter alt inn på å få den prikken til å løpe langs en oval “friidrettsbane”. Så fort som mulig. Runde etter runde. En ny verden har åpnet seg.

– Dataspill. Det er en verdifull del av livet, sier Lars og smiler.

Han er blitt 34 år, men liker fortsatt å spille.

– *Hva gjør det med deg å vokse opp sammen med datamaskiner?*

– Teknologi er utrolig gøy. Slik har det alltid vært. Det pirrer nysgjerrighet, er gøy og gir utviklingsmuligheter. En hobby jeg har nå er 3D- animasjon, hvor jeg skaper en form for videoklipp. Det kan for eksempel være vann som treffer en glassflate og hvor hver dråpe skal animeres for å gjøre denne eksplosjonen levende, sier Lars. Han er opptatt av design og har mye å slekte på. Broren Magnus Voll Mathiassen har blant

Jeg beundrer storebroren min. Han er en svært kreativ person som lager design i verdensklasse.

annet designet cd-cover for superstjernen Rihanna og har kunder i USA, Frankrike og andre deler av verden.

KANSKJE REKLAME

– Jeg beundrer storebroren min. Han er en svært kreativ person som lager design i verdensklasse. Magnus ga gode råd da jeg tok en master i medievitenskap. Jeg gjorde her en analyse av retorikken i TV2s egenreklamer for serien “Mitt lille land”. Det var meget lærerikt. Jeg oppdaget særlig hvor effektivt bilder og musikk på ulike måter kan formidle et budskap. Virkningen kan bli sterk, særlig når om man bruker virkemidler som er knyttet til det «norske».

– *Da du skriver oppgaven er du i ferd med å bli reklamemann eller kanskje journalist. Hva skjer?*

– Dette var i årene frem mot 2011. Det var finanskrisen og mediekrisen. Å finne en relevant jobb var veldig vanskelig, sier han.

UNAPOLOGETIC:

Coveret på Rihannas album “Unapologetic” (2012) er designet av Magnus Voll Mathiassen, Hugo & Marie, Mario Hugo.

Plutselig oppdaget jeg at utviklingen gikk feil vei. Jeg ble ikke bedre

KANSKJE HVA SOM HELST

Lars flytter tilbake til gutterommet, hjemme hos mor og far i Drammen. Han blir boende et helt år. Det er flaut.

– Det var litt av en nedtur. Det er ille å være snart 30 år og ikke kunne forsørge seg selv. Jeg søkte 40 jobber uten å få napp. Jeg vil ikke si at jeg var deprimert, men jeg mistet gløden, troen på at livet gikk min vei. Det var en rar situasjon. Jeg visste jo at jeg er flink. Jeg visste at jeg har mye å by på. Men hvorfor var det ingen som oppdaget meg?

Lars begynner nå å arbeide på et sted han kjenner fra ungdomstida, på en gjenvinningsstasjon som Lindum AS driver på oppdrag for kommunen.

– Jobben er å vise folk som kommer med søppel hvor de ulike tingene skal kastes. Om vinteren er det ofte en kald arbeidsplass, men jeg liker meg der. Å jobbe med søppel er jo ikke akkurat det jeg er utdannet for, men miljøet er bra. Etter en tid skifter jeg jobb og begynner i hjemmesykepleien. Jeg kjører rundt og hjelper eldre, særlig med vask og stell.

– *Hvordan var det å skulle komme så langt*

inn i intimsonen til folk?

– Det viktigste i en slik jobb er å bygge opp tillit. Du må også være ganske robust, vil jeg si. Og det er viktig å takle stress. Det har jeg glede av i min nåværende jobb. Det er når det oppstår stressituasjoner at du blir målt som leder, og oppdager hvor god eller dårlig du faktisk er.

KANSKJE ARBEIDSLEDIG

– *Etter hjemmesykepleien blir du arbeidsledig i et par måneder?*

– Jeg leter av alle krefter for å finne en jobb jeg kan vokse inn i. Det er frustrerende. Det store vendepunktet kommer takket være bemanningsbedriften Proffice (nå Randstad) og kontoret i Sandvika utenfor Oslo. Det er helt utrolig. Jeg får oppdrag nærmest på dagen. Det er en veldig positiv erfaring. Bemanningsbyrået ser meg og følger meg opp på en glimrende måte.

Enorme bygninger strekker seg ut i veldige flater av stål og glass. Her er en mauttue av mennesker og muligheter, som gjør inntrykk.

– Wow, tenker Lars da han går inn dørene på Fornebu og begynner i Telenor Norge AS som har 2.200 ansatte, 3.000 med alle datterselskapene. Nå skyter livet fart. Det er våren 2013. Lars starter som vikar i halvannet år hos Forhandlerservice hos Telenor. Han får oppgaver med kundefront, teknisk support og sosiale medier. Det kan for eksempel være en Telenor-kunde som lurte på noe med sin mobil og fyrer av en twitter-melding. Lars svarer. Gutten står på. Han jobber mer enn han noen gang har gjort. Etter hvert går han over i fast jobb.

– Jeg oppdager at Telenor har et talentprogram og bestemmer meg for at dette skal jeg bare inn på.

Lars er på hytta. Han har ikke dekning. Det høres jo ikke så farlig ut, men i dette menneskets liv er det å være uten dekning noe av det minst tilfredsstillende man kan være. Lars tar med seg pc-en og kjører inn til jobben. Det er en søndag. Han sitter der og søker seg inn på Talentprogrammet. Han vet det ikke ennå, men dette skal bli en veldig viktig dag i livet.

– Jeg var en én av 14 heldige deltakere som kom inn, og er hoppende glad. Dette er et program som utviklet medarbeidere, gjorde oss flinkere til å samarbeide og som ga meg «nøklen» til å bli en god leder. Og det åpnet

for intern karriere.

Halvveis inn i programmet får Lars beskjed om at “Teknisk support” trenger en ny avdelingsleder som får ansvar for 20 ansatte. Det er 1. november 2015. Lars skal debutere som leder.

– Mine viktigste oppgaver er trening av ansatte, kompetanse og dialog. Jeg har bare vært leder i et år nå, men erfaringen er at det er klokt å være tålmodig. Det er ikke alltid jeg sitter med et svar på en utfordring, og da vil jeg bruke tid på en avgjørelse. Det viktigste som leder for

meg er å bygge på hver enkelt medarbeiders styrke, være motivator og sette høye mål for mine ansatte og meg selv. Jeg har gått fra å være en litt konfliktsky person til å bli tøffere og tåle konflikt. Å være leder er fortsatt en veldig ny rolle for meg. Jeg så ikke på meg selv som leder. Dette er en rolle du vokser inn i og kan utvikle over tid. Jeg har fått bedre selvfølelse og større trygghet. Livet er blitt mer planlagt. Jeg er blitt mer strukturert. Både på jobben og privat. Jeg liker det.

Det er i stressituasjoner at du blir målt som leder.

KANSKJE FOTBALLSPILLER

Det er vanskelig å fortelle historien om Lars uten å ta en tur ut på gressmatta. Vi skal igjen til Konnerud hvor Lars spilte på guttelaget.

Hvorfor er det ingen som oppdager meg?

– Jeg var spiss. Å score mål var veldig viktig. Jeg scoret ofte. Når man er flink til noe, slik jeg var i fotball, så blir dette viktig. Drømmen var å spille på Strømsgodset eller Viking. Det var noen store øyeblikk som da vi, i konkurranse med flere hundre lag, kom på tredjeplass i Norway Cup. Da var jeg 15 år. Som student spilte jeg på 3. divisjonslaget Sola. Jeg var keeper. Plutselig oppdaget jeg at utviklingen gikk feil vei. Jeg ble ikke bedre. Jeg var ikke så god som jeg trodde. Jeg ble degradert til annenkeeper. Også skjedde det et alvorlig uhell under trening. En stygg hodeduell endte med skade. Jeg fikk øresus, tinnitus, som er en plage du har livet ut. Til daglig tenker jeg ikke mye over plagen. Det er en høy pipelyd. Jeg hører lyden nå, fordi jeg snakker om det, men til vanlig fortrenger jeg at den er der. Jeg hadde aldri hatt noen alvorlig skade før. Det påvirket balanseevnen og bidro til at jeg sluttet med fotball.

– Var det bittert å gi opp fotballdrømmen?

– Jeg var 23 år. Jeg så fremover. Det angret jeg ikke på.

BAKGRUNN

Lars Henning Voll Mathiassen (34) er i midten med to søsken, oppvokst i Drammen med far som er senior prosjektleder i Sykehuspartner og mor som er psykiatrisk sykepleier. Han har en master i medievitenskap fra Universitet i Bergen, og jobber som avdelingsleder med ansvar for 20 ansatte ved Telenor Teknisk Support som driver feilsøking på PC, nettbrett og mobil.

Lars har hatt god nytte Proffice som

ble en del av det globale bemannings- og rekrutteringskonsernet Randstad i januar 2016. Dermed oppstod Nordens nest største leverandør av HR- tjenester. I fjor passerte Proffice og Randstad samlet en milliard kroner i omsetning i Norge, og er den fjerde største aktøren i det norske markedet for HR-tjenester.

Bedriften har vært medlem av NHO Service siden 2002.

JEG BLE EN GUTT SOM TALTE MYE

Det første møtet med Norge for den polske unggutten er tolvtimers arbeidsdager, luse lønn og svindel. Likevel går han på med krum hals. Lukasz Budny jobber knallhardt for å skaffe penger til utdanning og et nytt liv.

Omtrent midtveis mellom Berlin og Warszawa ligger den lille, polske byen Wagrowiec. Vi skal til en drabantby med slitne boligblokker og mye fattigdom. Det er etter murens fall. Nitti- tallet består av høy arbeidsløshet, høy inflasjon og økende klasseskiller. Noen få blir fort rike, men de fleste andre sliter tungt.

– Min familie manglet ikke mat og klær, men vi hadde bare penger til det aller mest nødvendige. Ferie for oss var å besøke slekt-

ninger som drev småbruk. Jeg husker at jeg jobbet på gården, at jeg samlet inn egg fra hønene og slikt.

Lukasz smiler barskt: – Det var ikke akkurat noen drømmebarndom. Men jeg ble selvstendig. Jeg ble en tøffing.

Det kommer en fotball trillende i denne historien. Fotball er gratis. Det er noe alle kan drive med. Når skolen er over, i totida, løper Lukasz bort til kompisene som vil spille mellom boligblokkene. De holder gjerne på

Da jeg fikk lønn feiret jeg med å kjøpe en barbermaskin

i fem-seks timer, ofte helt til det blir mørkt. De blir bestevenner og har god kontakt den dag i dag.

Det viktigste i livet er å holde ut. “Ikke gi deg. Uansett hvordan du måtte føle deg. Gi aldri opp”. Dette er hva Lukasz vokser opp med. Det er storebrødrene som snakker. Det er to av dem: Artur og Krzysztof. Lukasz er åtte år gammel, Krzysztof 18 og Artur er 20 år, da mor blir alvorlig syk og må ofte på sykehus. Brødrene tar ansvaret for familien og oppdrar Lukasz. Også faren er plaget med dårlig helse. Han er rørlegger, men jobber med rengjøring av industritanker. Det gjør at mannen blir lungesyk og dør tidlig, snaut 50 år gammel.

“Klar deg selv. Gjør din plikt. Ikke kny”. Slik er reglene for Lukasz.

Han klager ikke. Han spiller fotball. Om det snør eller regner. Lukasz spiller fotball. Alltid. I begynnelsen drømmer han om å bli proff. Men etter hvert handler det om de gode følelsene.

– Når jeg spilte var jeg fri. Da tenkte jeg ikke på noe annet. Fotball var det viktigste i livet mitt. Det varte til langt opp i videregående

skole. Jeg drev med håndball også.

Gutten blir sterk. Han er ikke lett å ha med å gjøre.

– Jeg havnet ofte i slåsskamper. Jeg hadde kort lunte. Jeg var ikke noe snilt barn, sier Lukasz.

– Jeg ble en gutt som tålte mye, sier han. Foreldrenes helseproblemer bidro til at Lukasz har utdannet seg innen helse-, miljø- og sikkerhet (HMS).

Polen er det landet i verden som led størst tap av menneskeliv under andre verdenskrig. Seks millioner ble drept som følge av krig, terror og opphold i nazistenes konsentrasjonsleire. Over 90 prosent av den jødiske befolkningen ble utryddet. Etter krigen fulgte en bølge av utvandring. Murens fall skapte en ny bølge. Den tredje bølgen startet i 2004. Polen ble medlem av EU og EØS. Det gjorde at 2,3 millioner polakker fikk arbeid i andre EU/EØS-land, over én million bare i Storbritannia og Irland. Fire millioner forlot landet i perioden 2004-14. Det er mye, selv i et stort land som Polen, med 38 millioner innbyggere. Skandinavia og Norge står høyt på

listen for polakker som er på jobb jakt. Ved inngangen til 2016 var det 106.000 polakker bosatt i Norge, ifølge Statistisk sentralbyrå. De er den desidert største innvandrerguppen. Teller man med pendlere er den polske befolkning i Norge på anslagsvis 200-250.000 personer.

Alle tre brødrene satser på bygg- og anleggsbransjen. Krzysztof er den første som drar til Norge og finner seg jobb. Lillebror Lukasz følger etter.

Lukasz er utdannet tømrer ved videregående skole i Wagrowiec (1999-01) hvor han blant annet jobber i en møbel-fabrikk. I perioden 2002- 09 tar han først en HMS-utdanning, deretter en bachelorgrad og til slutt en master i administrasjon og ledelse ved Universitet i Poznan i Polen. Utdannelsen inkluderer økonomi og markedsføring.

Lukasz trenger penger til å studere i Polen. Hans første tur til Norge varer noen måneder og bringer ham til Slem dal på beste vestkant i Oslo. Her bor han i et hus som en utleier har fylt opp til randen. Polakkene bor så trangt som det lar seg gjøre. Lukasz jobber med hagearbeid, maler hus og lignende. Han betaler to tusen kroner måneden for å bo sammen med to andre karer på et lite rom. Han tjener bare 60 kroner timen eller 10.000 netto i måneden.

– Det var lite penger. Men jeg var likevel

kjempefornøyd. Da jeg fikk lønn feiret jeg med å kjøpe min første elektriske barbermaskin, forteller Lukasz.

Etter noen måneder i Norge drar han tilbake til Polen for å studere.

– I lange perioder arbeidet jeg heltid på ukedagene og studerte i helgene. Jeg reiste hyppig frem og tilbake mellom Norge og Polen.

Jeg hadde mange forskjellige arbeidsgivere. En av de jeg jobbet for var en nordmann som svindlet meg. Etter fire ukers jobb fikk jeg utbetalt bare 2000 kroner. Det føltes som å bli ranet. Det var mye svart arbeid og det var meget vanskelig

å hevde sin rett, forteller Lukasz.

Bemanningsbransjen ble en viktig karrierevei og forløsende for Lukasz.

Det er midten av 2000-tallet. Adecco begynner å satse systematisk i Polen. Vi skal til en nedlagt flyhangar helt nord i Polen. Fra dette stedet ble soldater sendt til østfronten under krigen. Nå er det noe helt annet som skal skje. Adecco samler over 200 tømrere av gangen. De skal vise at de kan sette opp en norsk bærevegg og gjøre tilpasninger.

Noen klør seg i hodet da de ser tegningen, andre er alt i gang med å måle opp. De har to timer på seg, men de bør klare oppgaven på ti til femten minutter. Denne praktiske prøven skal sluse vekk bløffmakere. Svetten siler hos mennene. Det er varmt i hangaren. De fleste er mellom 30 og 40 år. Noen har

Det var som å bli ranet

reist hele natten for å prøve lykken. Det er polakker, baltre og slovakere. Flere tusen fikk prøve seg i årene som fulgte.

De som består testen, blir intervjuet, før de kan begynne på språkskolen som ligger noen kilometer unna flyhangaren. Den njetasjes bygningen blir kalt Campus Norge. Det er et gammelt, noe slitt hotell.

– Testen var lett. Jeg skulle bygge en vegg og dimensjonere hull til et vindu. Det var fort gjort for en som meg, som er faglært

tømrer, sier Lukasz. Etter bestått test ble det åtte uker med gratis språkopplæring, samt gratis kost og losji.

– Jeg følte meg veldig heldig og var veldig fornøyd. Det viktigste var at Adecco hadde et velsmurt apparat som sørget for at alle mine papirer kom i orden. Jeg kunne nå reise fra jobb til jobb i Norge med nyvunnet trygghet og mye bedre betingelser enn før. Jeg fikk 121 kroner timen. Det var ganske bra den gangen.

– Det første oppdraget for Adecco var i 2007. Jeg ble sendt til Trondheim for å bygge et nytt sykehus. Jeg likte ikke Trondheim noe særlig. Reiseveien hjem til Polen ble for lang. Den besto av flere flybytter og tok ofte halvannet døgn hver vei. Et halvt år senere fikk jeg noe jeg trivdes mye bedre med. Det var en jobb som tømmer i Kragerø og Skien som varte fra høsten 2007 til sommeren 2009. Jeg jobbet mye med kledning, dører, vinduer, himling, stål og treprofiler og klimavegger. Jeg likte Telemark veldig godt. Deilig klima og fantastisk natur. Det fungerte greit å kjøre hyppig hjem via Horten-Moss, via Sverige og ta ferga til Polen.

Nå er det januar 2017. Lukasz er blitt 33 år gammel. Vi sitter på kontoret til Workshop Bemanning i Østensjøveien i Oslo. Her har Lukasz hatt fast stilling siden 2009. Han startet først som tømmer, før han i 2012 ble personalkonsulent. Senere fikk han også ansvar for fagkurs.

– Som gjestearbeider i Norge handler det ofte om å få mest mulig ut av det du driver med. Jeg har som regel jobbet ti timer om dagen og vært fornøyd med det. Det handler om å bygge seg opp, få råd til bolig og kunne stifte familie.

– Jeg har likt veldig godt å jobbe som vikar. Det ga meg full frihet til å jobbe og studere,

til å gjøre det jeg ville. For meg var det et vendepunkt da jeg startet i Workshop Bemanning. Jeg begynte å slo rot. De fleste polakker i Norge har åpen retur og planlegger ikke så langt frem. De tar et år av gangen. Men plutselig har årene bare gått og man er fortsatt her. Det tror jeg mange opplever.

Jeg liker det norske samfunnet.

– Jeg liker godt å jobbe med nordmenn. Jeg liker det norske samfunnet. Jeg har mange ganger blitt spurt om hva som er

typisk norsk. Jeg vil si at dere

er veldig hyggelige mennesker som viser hverandre respekt, som er sosiale og som det er lett å være sammen med. Det er lite kriminalitet.

Norge er først og fremst et veldig trygt og godt land å bo i.

– Men det er dyrt å leve her?

– Ja, og det mest krevende

er å komme inn på boligmarkedet. Jeg leide en leilighet i fire år på Sofienberg i Oslo. Senere kjøpte jeg en leilighet på Holmlia. I starten var jeg skeptisk til å bo i en multikulturell bydel. Men jeg er blitt positivt overrasket over mine naboer som kommer fra mange forskjellige nasjoner. Jeg har nå kjøpt egen leilighet og nylig flyttet min kone og min 3,5 år gamle sønn til Norge. Kona har en god utdanning og har jobbet som avdelingsleder i en polsk bank. Det satt langt inne for henne å flytte til Norge. Hun ville ikke flytte fordi det er en stor utfordring å finne en relevant jobb, men nå har hun gjort det. Hun går på norskkurs og ser seg om etter noe å gjøre.

Jeg ser ganske lyst på
fremtiden nå.
Jeg gjør
det.

BAKGRUNN

Lukasz Budny (33) er yngst av tre brødre som kommer fra byen Wagrowiec, nord for Poznan i Polen. Faren var rørlegger og moren sydame. Begge foreldrene var plaget av dårlig helse og Lukasz vokste opp i trange kår. Han har fagbrev som tømrer og jobbet som tømrer i Polen. Han har studert på universitetet og har en master i administrasjon og ledelse. Han jobbet først fire år som tømrer i Oslo, Trondheim, Kragerø. I 2009 fikk han fast jobb i Workshop Bemanning, først som tømrer, senere som personalkonsulent og fagkurs-ansvarlig. I januar 2016 flyttet kona og sønnen til Norge. Workshop Bemanning er en av Norges ledende bemanningsspesialister i bygg- og anleggsbransjen med ca. 500 utleide medarbeidere hver dag. Lukasz har også hatt stor nytte av Adecco som er et av Norges største bemanningskonserner. Workshop Bemanning har vært medlem av NHO Service siden 2009, mens Adecco har vært medlem siden 2001.

FRA VIKAR TIL TOPPSJEF

Å jobbe som vikar er for mange de første skritt i arbeidslivet.
Det kan gi erfaringer som du tar med deg hele livet.

Hilde Haugsgjerd skal komme til å bli toppsjef i Aftenposten og en av de mektigste i medie-Norge. Hun kommer til å lede nedbemanninger og takle alvorlige kriser. Men først skal hun stå ved samlebandet på Freia og pakke tomat-suppe.

Vi skal til Freia-fabrikken på Rodeløka i Oslo i 1975. Hilde Haugsgjerd er 23 år gammel. Hun har akkurat bestemt seg for å gi opp juss etter at en tredjedel av studiet er tilbaketrukket. Hun er gravid og på vei til å bli skilt.

– Jeg startet på Freia på et tidspunkt da jeg privat var i oppbrudd og i en vanskelig situasjon. Valget om å slutte på juss og begynne på Freia skyldtes en kombinasjon av flere forhold: At jeg trengte en pause fra studiene, at jeg ønsket å tenke meg om, og så måtte jeg ta en midlertidig jobb fordi jeg var gravid.

– *Var dette også en form for sjølproletarisering?*

– At jeg valgte Freia, var helt klart påvirket av det som ble kalt proletarisering-bevegelsen. Men det var aldri min tanke å skulle forbli Freia-arbeider. Jeg søkte meg heller ikke tilbake da jeg noen måneder etter fødselen var klar for å begynne å jobbe igjen, sier Hilde.

– Jeg jobbet som vikar på Freia i et halvt

års tid. Dette var annerledes enn alt annet jeg hadde gjort. De jeg arbeidet sammen med syntes nok at det var rart at jeg kom fra jusstudier for å jobbe ved samlebandet.

Jobben starter klokken syv om morgenen. Hilde står og fører fingertykke suppeblokker inn i en maskin. Det som gjelder er å pakke suppe så fort som bare mulig.

– *Var du flink?*

– Det var jeg ikke. Jeg prøvde så godt jeg kunne å pakke suppe fort. Jeg ville jo ikke ødelegge akkorden for de andre, men ofte gjorde jeg feil slik at tomat-suppe-

blokkene ble knust. Da måtte maskinen stoppes og rengjøres.

Jeg jobbet sammen med godt voksne damer. De var både hyggelig og omtenksomme, men jeg tror ikke de var så veldig glade i ha meg som vikar.

– *Gjorde erfaringen noe med ditt forhold til tomat-suppe?*

– Jeg har ikke kjøpt denne typen tomat-suppe senere i livet. Jeg fikk respekt for jobben damene gjorde. De hadde høyt tempo og samarbeidet godt. Det som gjorde sterkest inntrykk på meg var at de ikke hadde kaffetrakter på pauserommet. Damene tok varmtvann rett fra springen og helte over pulverkaffen. Det var ille.

– *Hva syns du om jobben?*

– Jeg har respekt for ensformig arbeid som

**Jeg har ikke kjøpt
denne typen tomat-
suppe senere i livet**

Jeg har opplevd menn som var elendige ledere

tilsynelatende ikke er så veldig interessant.

– Det går for tiden en debatt som startet med overskriften “Tenker, mens andre vasker” i Klassekampen (feb. 2016). Ledere av tenketanker, Kristin Clemet (Civita), Marte Gerhardsen (Agenda) og Cathrine Sandnes (Manifest) får kritikk for å holde seg med private renholdere. Her var det en journalist som hevdet at hvis du påstår at det er en slags meditasjon å gjøre rent så er det sannsynligvis ikke noe du gjør ofte.

– Det er jeg helt uenig i. Jeg liker godt å gjøre rent og gjør det ofte. Jeg setter på fin musikk, setter på autopiloten og lar tankene fly. Jeg blir kreativ og får mange ideer. Det gir meg litt av den samme gleden som å gå en tur i naturen. Dette betyr ikke at jeg prinsipielt har noe imot privat renholds-hjelp. Jeg bare liker å gjøre jobben selv.

– Etter jobben på Freia ble du sendt av Manpower for å jobbe på Lisenskontoret til NRK på Marienlyst. Hvordan var det?

– Dette var på midten av syttitallet. Norge hadde bare én TV-kanal. NRK var alles kring-

kaster og samlingspunkt. Det som ble sendt var noe alle snakket om dagen etter. Å gå inn dørene i NRK føltes litt høytidelig, som om jeg fikk være en del av noe stort.

– *Stråleglansen strakte seg helt bort til Lisenskontoret?*

– Det kan du godt si. Den gangen var det et veldig godt arbeidsmiljø der. Lisensen skulle kreves inn i to ganger i året. Det var greit papirarbeid.

– *Betyr det at du liker rutinepregede jobber?*

– Nei, ikke i det hele tatt. Rutiner blir lett kjedelig. Jeg har det ikke for ryddig på pulten, for det si det slik. Det hender at jeg roter bort nøkler og glemmer å betale regninger. Jeg har gått på noen smeller.

– *Det var aldri planen å bli kontordame?*

– Nei, men jeg syns det er interessant å oppleve ulike miljøer og arbeidsplasser. Jeg er et grunnleggende nysgjerrig menneske som liker å bli kjent med folk. Det er en søken etter opplevelser og et ønske om å lære. Dette var drivkraften som gjorde at jeg ble journalist.

– Din viktigste utdanning er fra Norsk Journalisthøgskole (1980-82). Planla du karrieren?

– Det har aldri vært noen plan. Det ene har bare ledet til det andre. Jeg søkte praksis i Aftenposten, men fikk nei. I stedet ble det praksis og senere ansettelse i Vårt Land. Redaktøren syntes det var spesielt gøy å gjøre dette når Aftenposten ikke ville ha meg.

Etter Vårt Land ble Haugsgjerd journalist, en kjent kommentator og leder i Dagbladet før hun forlot pressen og ble informasjons-

direktør ved Rikshospitalet (1995-97). Veien videre gikk til en stilling som leder av samfunnsavdelingen i Dagbladet og så til jobben som ansvarlig redaktør i Dagsavisen, før hun begynte å klatre i Aftenposten. Hun var redaktør i Aftenposten Aften i 2004 og gikk helt til topps og var ansvarlig redaktør i perioden 2008 til 2013.

– Ville du tatt samme yrkesvei hvis du kunne velge på ny?

– Ja, det ville jeg. Det har vært fantastisk.

– Er det forskjell på kvinnelige og mannlige sjefer?

– Å snakke om stereotyper har lite for seg. Det er større forskjell mellom individer enn det er mellom kjønn. Forskjeller handler mer om alder og hvilken generasjon man tilhører. Hvis man skal se på enkelte trekk vil jeg si at damer oftere er sosialt flinke, oftere ser hele mennesket og er mer opptatt av å lytte, lære, få til gode prosesser. Menn har på sin side tradisjonelt vist at de er mer interessert i teknologi enn kvinnene er. Og de kan på godt og vondt være mer risikovillige.

– Ville du selv helst hatt en mannlig eller kvinnelig sjef?

– Jeg har aldri hatt noen kvinnelige sjefer, men har opplevd menn som var elendige ledere. Det var ofte slik i pressen at det var de flinkeste journalistene som ble forfremmet til å bli sjefer. Stjernejournalister kan dessverre bli selvpptatte og få for store selvbilder. Mediebransjen har som andre bransjer utviklet seg og er blitt mer profesjonalisert, slik at vi nå ser flere dyktigere ledere enn før.

– Hva er det vanskeligste du har vært med på?

– Å være toppsjef betyr at du i mange avgjørelser er helt alene. Det kan være etiske spørsmål i forbindelse med hva du skal pub-

lisere. Det kan være ansettelses eller hvordan man skal håndtere økonomiske utfordringer. Du har en eier som stiller krav til at du skal levere for å få det til å gå rundt. Du har det publisistiske oppdraget, forventningen om at avisen skal levere kvalitet og aktualitet. Man skal også være en god sjef for enkeltmennesker.

– Du ledet noen av de hardeste rundene med nedbemanning i Aftenpostens historie. Hvordan var det?

– Hadde vi ikke tatt grep ville Aftenposten ha gått med underskudd i løpet av to år. Jeg opplevde ikke prosessen som veldig belastende eller vanskelig, for jeg var sikker på at det var helt

nødvendig å kutte for å overleve. Det vanskeligste i en slik prosess er kommunikasjonen med de ansatte. Aftenposten hadde tradisjon for nedbemanninger, som gikk ganske glatt, fordi man hadde mye å ta av. I de rundene jeg var med på ble det harde tak. Jeg ble nok oppfattet som brutal. Og det likte jeg dårlig. Jeg var overbevist om at de få som måtte slutte ville få seg en ny jobb. Likevel var det ubehagelig. Selv de aller flinkeste i redaksjonen følte seg utrygge. Utrygghet er en uunngåelig del av nedbemanning. Det er tøft. Men slik er det. Jeg visste jo at jeg ville

Hadde vi ikke tatt grep ville Aftenposten ha gått med underskudd i løpet av to år

De fleste vil tro at det er en katastrofe å miste jobben, men det er slett ikke alltid tilfelle

møte motstand. For selv om folk visste at omstillingen var nødvendig, så protesterte de. For slik er vi mennesker laget.

– *Hvordan gikk det med de som måtte gå?*

– Det er to typografer som jeg ikke vet hvordan det har gått med. Men resten har det gått bra med. De fleste vil tro at det er en katastrofe å miste jobben. Det er slett ikke alltid tilfelle. I en nedbemanningsprosess er det mange som undervurderer sin egen verdi.

– *Var vikarene på huset mest utsatt?*

– Det var vikarer som ikke fikk fornyet sine kontrakter. Det er naturlig at de som kommer sist inn sitter løsere i stolen.

– *Du valgte selv å trekke deg som toppsjef?*

– Det var en åremålsstilling som gikk ut. Aftenposten var tjent med at jeg sluttet, fordi man trengte en leder som bedre enn meg kunne takle de store teknologiske endringene som var på vei og som nå snur opp-ned på mediebransjen.

– *Hvilket forhold har du til bemanningsbransjen?*

– I de fleste næringer er det behov for midlertidig arbeidskraft. Det å leie fra bemannings-selskap gir en sikkerhet for at man får kvalitet, ordnede avtaleforhold, grunn til å tro at lover og regler blir fulgt, og jeg tror at for eksempel i helsesektoren er bemanningsbransjen viktig for å sikre flinke folk. Det som velger slike jobber ønsker frihet og muligheten for å jobbe når de har lyst. Jeg vet at det vært forsøkt å starte opp vikarbyrå skreddersydd for mediebransjen, men det er det krevende å lykkes med, sier Hilde.

– *Det er få bransjer som har større andel vikarer enn mediebransjen. Hva er din erfaring?*

– I en redaksjon på den gang nær 300 personer vil jeg si at vi hadde rundt ti prosent vikarer. De dekket opp for kort- og langtidsfravær. I tillegg har man praktikanter som er i en opplæringssituasjon og jobber midlertidig. Mediehus har dessuten prosjekter som gjør at folk er borte fra sin vanlige jobb, og da trenger man vikar.

– *Å være vikar kan være en viktig start på karrieren?*

- Ja, det er en vanlig måte å få vist frem sitt talent på.

- *Man lærer yrket på jobben?*

- Journalistyrket har utviklet seg mye i min tid. Før var det mange som lærte faget bare ved å jobbe. Nå er det ikke uvanlig å komme med både en og to mastere når du tar fatt.

- *Stoler du mer på fast ansatte enn på vikarer?*

- Det som betyr noe er om du kjenner og har gode erfaringer med en medarbeider. Det finnes slurvepettere blant fast ansatte, som det gjør blant vikarer. Å ha lang erfaring er ikke det samme som å levere kvalitet. Det fins brodne kar i alle leire.

- *Ville du anbefalt dine egne barn å jobbe som vikar.*

- Ja, absolutt.

BAKGRUNN

Hilde Haugsgjerd (født 1952) har vært redaktør, journalist og tidligere politiker (RV). Hun har jobbet som sjefredaktør i Aftenposten og Dagsavisen, leder i Dagbladet og i Vårt Land. Haugsgjerd har skrevet tre bøker, hatt en rekke styreverv, samt ledet Pressens faglige utvalg. Hun har to års utdanning fra Norsk Journalisthøgskole og 1. avdeling juss etter gammel ordning. Haugsgjerd arbeidet en periode på 70-tallet som vikar for Manpower. Hun er nå konsulent i eget foretak.

Manpower er en av de eldste bemanningsselskapene i Norge. Konsernet har 3.900 kontorer i over 80 land, 30.000 ansatte og formidler jobb til over 3,5 millioner vikarer hvert år.

Manpower har vært medlem av NHO Service siden 2001.

